

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra ekonomie

Nezaměstnanost mladých osob ve vybraných státech
Evropské unie
Diplomová práce

Autor: Bc. Tereza Holubová
Studijní obor: Informační management

Vedoucí práce: Ing. Martina Hedvičáková, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 29.4.2022

Tereza Holubová

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé diplomové práce Ing. Martině Hedvičákové, Ph.D. za cenné připomínky a odborné rady, vstřícný přístup a přínosné konzultace, které napomohly k vypracování této diplomové práce.

Anotace

Cílem diplomové práce je analýza nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let ve vybraných státech Evropské unie. Samotná analýza je zaměřena na státy Visegrádské čtyřky, tedy na Českou republiku, Slovensko, Polsko a Maďarsko. Teoretická část práce je věnována teoretickým východiskům z oblasti pracovního trhu a nezaměstnanosti. Dále je zde představen současný pohled na situaci mladých lidí na trhu práce a důsledky jejich nezaměstnanosti. Praktická část práce je nejprve věnována ekonomickému vývoji jednotlivých zemí a vývoji jejich celkové míry nezaměstnanosti. S využitím dostupných dat je následně provedena analýza nezaměstnanosti mladých osob ve vybraných zemích z hlediska věku, pohlaví, délky trvání nezaměstnanosti a úrovně dosaženého vzdělání. V závěru praktické části je provedeno testování stanovených hypotéz ověřujících závislost míry nezaměstnanosti mladých osob na ekonomické výkonnosti země a výši minimální mzdy.

Klíčová slova

mladí lidé, nezaměstnanost, nezaměstnanost mladých osob, Česká republika, Slovensko, Polsko, Maďarsko,

Annotation

Title: Youth unemployment in selected countries of the European Union

The aim of the diploma thesis is to analyze the unemployment of young people aged 15 to 24 in selected countries of the European Union. The analysis itself focuses on the Visegrad Group countries, ie the Czech Republic, Slovakia, Poland and Hungary. The theoretical part of the thesis is devoted to the theoretical framework in the field of labor market and unemployment. Furthermore, the current view of the situation of young people in the labor market and the consequences of their unemployment are presented. The practical part of the thesis is first devoted to the economic development of individual countries and the development of their overall unemployment rate. Using the available data, an analysis of the youth unemployment in selected countries is then performed in terms of age, gender, duration of unemployment and educational attainment. At the end of the practical part are tested established hypotheses which verify the dependence of the youth unemployment rate on the country's economic performance and the minimum wage.

Keywords

young people, unemployment, youth unemployment, Czech Republic, Slovakia, Poland, Hungary

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Teoretická východiska	3
2.1	Trh práce	3
2.1.1	Nabídka práce	3
2.1.2	Poptávka po práci.....	5
2.1.3	Rovnováha na trhu práce	6
2.2	Nezaměstnanost	7
2.2.1	Míra nezaměstnanosti	8
2.2.2	Druhy nezaměstnanosti	9
2.2.3	Příčiny nezaměstnanosti	14
2.2.4	Dopady nezaměstnanosti	15
2.2.5	Politika zaměstnanosti	16
2.3	Mladí lidé na trhu práce	19
2.3.1	Vymezení mladých lidí na trhu práce	19
2.3.2	NEET	20
2.3.3	Současný pohled na nezaměstnanost mladých lidí	20
2.3.4	Opatření EU pro snížení nezaměstnanosti mladých osob	23
3	Cíl a metodika	27
4	Analýza nezaměstnanosti mladých osob	29
4.1	Základní charakteristika vybraných zemí	29
4.1.1	Česká republika	29
4.1.2	Slovensko	30
4.1.3	Polsko	30
4.1.4	Maďarsko.....	31

4.2	Vývoj ekonomik jednotlivých zemí	32
4.3	Vývoj celkové míry nezaměstnanosti ve vybraných zemích	33
4.3.1	Česká republika	33
4.3.2	Slovensko	35
4.3.3	Polsko	36
4.3.4	Maďarsko.....	38
4.4	Vývoj nezaměstnanosti mladých osob ve vybraných státech.....	39
4.4.1	Nezaměstnanost mladých osob dle věkových kategorií.....	41
4.4.2	Nezaměstnanost mladých osob dle pohlaví	44
4.4.3	Nezaměstnanost mladých osob dle úrovně dosaženého vzdělání	46
4.4.4	Nezaměstnanost mladých osob dle délky trvání.....	52
4.5	Testování statistických hypotéz	55
4.5.1	Nezaměstnanost mladých osob a HDP	55
4.5.2	Nezaměstnanost mladých osob a minimální mzda	58
5	Shrnutí výsledků.....	62
6	Závěr.....	67
7	Seznam literatury	69
8	Seznam grafů.....	75
9	Seznam obrázků.....	76
10	Seznam tabulek.....	76

1 Úvod

Nezaměstnanost stále patří ve většině zemí Evropské unie k velmi aktuálním a studovaným makroekonomickým problémům. Způsobuje nepříznivé dopady jak na hospodářskou situaci země, tak na celou společnost. Od počátku finanční krize v roce 2008, kdy se situace na trhu práce razantně zhoršila, je tomuto tématu věnována značná pozornost.

Vyšší míra nezaměstnanosti se typicky vyskytuje u rizikových skupin, ke kterým patří také mladí lidé. Tato skupina osob je na trhu práce znevýhodněna především kvůli chybějícím pracovním zkušenostem, neosvojeným pracovním návykům či nízkou kvalifikací. Tyto skutečnosti je na trhu práce činí málo atraktivními, neboť firmy preferují převážně zkušené pracovníky s odpovídající kvalifikací. Právě mladí lidé však představují budoucnost každé společnosti. Problematický přechod ze studia do zaměstnání hned na počátku jejich pracovní kariéry tak může mít dlouhodobě nepříznivé důsledky i na možnosti jejich dalšího uplatnění v budoucnosti.

Právě skupina mladých osob byla finanční krizí zasažena nejvíce. Nezaměstnanost mladých osob tak nadále zůstává jednou z hlavních politických výzev pro Evropskou unii i jednotlivé členské státy.

Diplomová práce se zabývá nezaměstnaností mladých osob ve vybraných státech Evropské unie. Teoretická část se v úvodu zabývá základní charakteristikou trhu práce. Následně je věnována pozornost samotné problematice nezaměstnanosti. Jsou zde charakterizovány jednotlivé druhy nezaměstnanosti a způsoby jejího měření, příčiny nezaměstnanosti a v neposlední řadě také její důsledky. Na závěr je zde zmíněna také politika zaměstnanosti a její nástroje.

Následující část se týká nezaměstnanosti mladých osob. V souladu s pokyny Mezinárodní organizace práce byla věnována pozornost skupině mladých osob ve věku od 15 do 24 let. Metodou literární rešerše je zde představen současný pohled na situaci mladých lidí na trhu práce a důsledky jejich nezaměstnanosti. Poslední kapitola teoretické části pak nastiňuje opatření Evropské unie pro snížení nezaměstnanosti mladých lidí a zlepšení jejich postavení na pracovním trhu.

V praktické části diplomové práce je provedena analýza nezaměstnanosti mladých osob ve vybraných státech Evropské unie. Úvod praktické části je věnován představení vybraných zemí a jejich základním charakteristikám. Pro účely praktické části byly zvoleny státy Visegrádské čtyřky, tedy Česká republika, Slovensko, Polsko a Maďarsko. Je zde popsán ekonomický vývoj jednotlivých zemí a vývoj jejich celkové míry nezaměstnanosti.

Následně je již provedena samotná analýza nezaměstnanosti mladých osob, která představuje stěžejní část diplomové práce. Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob v jednotlivých zemích je sledován z hlediska věku, pohlaví, délky trvání nezaměstnanosti a úrovně dosaženého vzdělání. Pomocí komparace je zároveň provedeno srovnání vývoje nezaměstnanosti mladých osob v jednotlivých zemích, čímž jsou získané poznatky zasazeny do širšího kontextu. V závěru praktické části práce jsou metodou jednoduché lineární regrese testovány hypotézy ověřující vliv makroekonomických faktorů reprezentovaných ekonomickou výkonností a minimální mzdou na míru nezaměstnanosti mladých lidí.

2 Teoretická východiska

2.1 Trh práce

Trh práce je součástí tržního hospodářství. Spolu s půdou a kapitálem patří mezi primární výrobní faktory. Stejně jako jiné trhy je i trh práce založen na mechanismu vzájemného působení nabídky, poptávky a ceny. V roli poptávajících zde vystupují firmy, které poptávají nové pracovníky. Nabídku pak reprezentují domácnosti, jakožto uchazeči o zaměstnání. Na trhu práce existuje také konkurence, a to jak na straně nabídky, tak na straně poptávky. Znamená to, že práci nabízí mnoho lidí a poptává ji mnoho firem.

Trh práce se však od ostatních trhů určitým způsobem liší. Práce, jakožto výrobní faktor, vykazuje odlišný charakter od ostatního zboží, neboť je vázána na člověka. Každý člověk je jedinečný a od ostatních se liší svým nadáním, schopnostmi, vlastnostmi, vzděláním či pracovními zkušenostmi. Každý má také jiné nároky a trh práce je tak ovlivňován i mnoha neekonomickými faktory (Brožová, 2012).

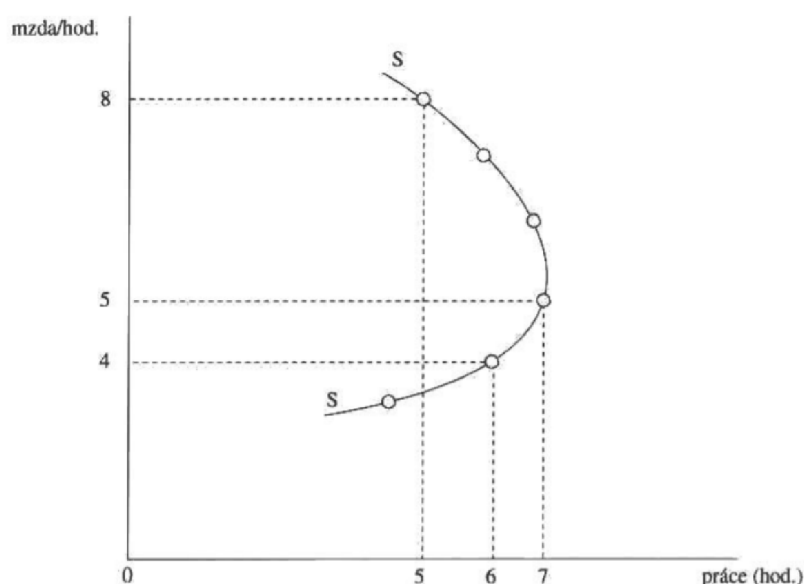
Dle Hájka je za práci považována *„každá fyzická i duševní činnost při produkci výrobků a poskytování služeb, jejímž cílem je dosažení určitého důchodu (příjmu).“* Jedná se tedy o cílevědomou činnost, kterou člověk vykonává k udržení a zlepšení svého života (Hájek, 2009).

2.1.1 Nabídka práce

Nabídka práce představuje množství práce, které jsou domácnosti ochotny nabízet za stanovenou cenu. Individuální nabídka práce je nabídkou práce jednoho člověka. V rozhodování jednotlivců o množství nabízené práce hraje hlavní roli maximalizace užitku vhodnou kombinací práce a volného času. Čím více času je věnováno práci, tím méně času zbývá pro volný čas. Na druhou stranu vyšší preference volného času má za následek nižší mzdu. S prací i volným časem tak souvisí náklady obětované příležitosti. V případě práce se jedná o volný čas, kterého se jednotlivci ve prospěch práce vzdávají. V případě volného času se jedná o ztrátu výrobků a služeb, která jednotlivcům vzniká v podobě nižší mzdy (Jurečka, 2013).

Nabídka práce je tak ovlivňována substitučním a důchodovým efektem. K substitučnímu efektu dochází v případě, kdy nárůst mzdové sazby způsobí zdražení volného času. Jednotlivci jsou motivováni k tomu, aby více pracovali, a dali tak práci přednost před svým volným časem. Nabídka práce tak roste. K důchodovému efektu naopak dochází tehdy, když nárůst mzdové sazby motivuje jednotlivce k preferenci volného času. Jejich reálný důchod je vyšší a nabízené množství práce tedy klesá. Substituční a důchodový efekt působí proti sobě. Substituční efekt je negativní a důchodový efekt naopak pozitivní. Individuální nabídka práce je tak zpětně zakřivená (Holman, 2011).

Obrázek 1: Individuální nabídka na trhu práce

Zdroj: Holman, 2011

Individuální nabídka práce je zobrazená na Obrázku č.1. Z obrázku je patrné, že při růstu mzdové sazby nejprve převládá substituční efekt, který zdražuje volný čas a vyvolá růst nabídky práce. Při dosažení určité výše mzdové sazby však začne převládat efekt důchodový a nabídka práce klesá, neboť vyšší mzda vede také k vyšší spotřebě volné času.

Tržní nabídka práce představuje nabídku práce všech lidí v ekonomice. Je tedy součtem individuálních nabídek práce při jednotlivých úrovních mzdy. Tržní

nabídka práce má však tvar rostoucí. Součtem jednotlivých individuálních nabídek práce se totiž rozdílly v zakřivení vyrovnají.

Mezi hlavní determinanty nabídky práce patří:

- reálné mzdy, mimopracovní příjmy a majetek,
- velikost obyvatelstva v produktivním věku a míra ekonomické aktivity obyvatel,
- úroková míra a velikost daňového zatížení,
- ceny spotřebitelského zboží,
- kulturní a náboženské aspekty,
- prostorová a profesní migrace (Václavíková, 2009).

2.1.2 Poptávka po práci

Poptávka po práci představuje množství práce, které firmy poptávají při stanovené mzdě. Je poptávkou odvozenou od poptávky po výrobcích a službách, které jsou pomocí této práce spolu s dalšími výrobními faktory produkovány. Čím vyšší je tedy poptávka po produktech a službách, tím vyšší je také poptávka po práci.

Poptávku po práci dále ovlivňují dva faktory. Jedná se o produktivitu práce či její elasticitu. Produktivitou práce rozumíme její schopnost zvýšit celkový produkt firmy. Elasticita poptávky vyjadřuje vztah mezi změnou mzdy a následnou změnou poptávky po práci (Jurečka, 2013).

Cílem firem, jakožto poptávajících, je maximalizace zisku. Jejich snahou je tak produkovat zboží s co nejnižšími náklady. Firmy tedy poptávají pouze takové množství práce, které jim bude přinášet zisk, tedy kdy přínos dané práce bude vyšší než náklad na ni vynaložený.

Tržní poptávka po práci je tvořena poptávkou po práci všech firem v jednotlivých odvětvích při daných mzdových sazbách. Je tedy součtem individuálních poptávkových křivek. Křivka tržní poptávky po práci má klesající tvar (Brožová, 2018).

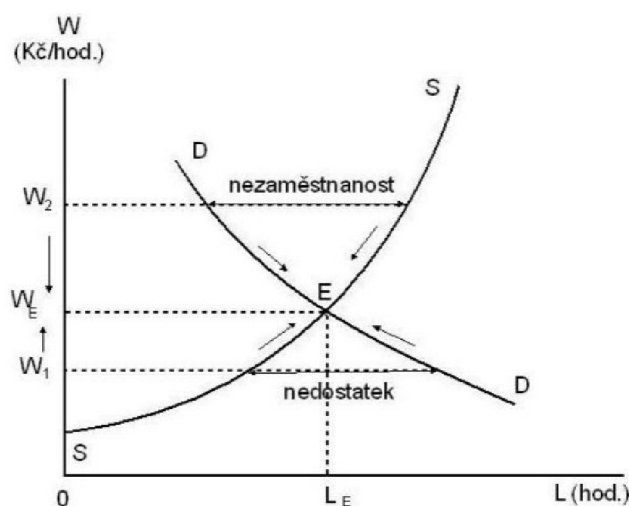
Mezi hlavní determinanty poptávky po práci se řadí:

- velikost poptávky po zboží a službách,
- produktivita práce,
- množství a kvalita pracovní síly,
- cena práce, vyráběných produktů a ostatních vstupů,
- očekávané budoucí tržby (Václavíková, 2009).

2.1.3 Rovnováha na trhu práce

Vyrovnáním nabídky práce s poptávkou vzniká tržní rovnováha při tzv. rovnovážné mzdě. Domácnosti tak při dané reálné mzdové sazbě nabízí tolik práce, kolik jsou firmy při ekvivalentní reálné mzdě ochotny najmout. V případě vychýlení mzdy od rovnovážné mzdy vzniká na trhu přebytek nabídky práce, tzv. nezaměstnanost, nebo naopak nedostatek nabídky práce. Nerovnováha na trhu práce je však převážně přechodnou záležitostí. Pohybem reálné mzdy má trh práce tendenci směřovat zpět ke své rovnováze. Nerovnováha na trhu bude tak přetrvávat pouze do té doby, dokud se nezvýší či nesníží mzdová sazba, případně dokud nedojde ke změně nabídky či poptávky po práci (Macáková, 2007).

Obrázek 2: Rovnováha na trhu práce

Zdroj: Holman, 2011

2.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je jedním z nejdůležitějších ukazatelů používaných pro hodnocení výkonnosti ekonomiky. Je definována jako stav v národním hospodářství, kdy dochází k nerovnováze na trhu práce. Část pracovního potenciálu společnosti tak dobrovolně či nedobrovolně není uplatněn (Kliková, 2012). Dle Jírové je nezaměstnanost definována jako „stav ekonomiky, v němž osoby v produktivním věku schopné práce a přející si pracovat nemohou najít práci“ (Jírová, 1999). Určitá výše nezaměstnanosti je však předpokladem dobře fungujícího trhu práce. Nejen ekonomickým, ale také sociálním a politickým problémem se nezaměstnanost stává v okamžiku, kdy je dlouhodobě příliš vysoká (Brožová, 2012).

Za nezaměstnaného je dle definice International Labour Office (ILO), neboli Mezinárodní organizace práce, považována osoba ve věku 15-74 let, která splňuje následující tři podmínky:

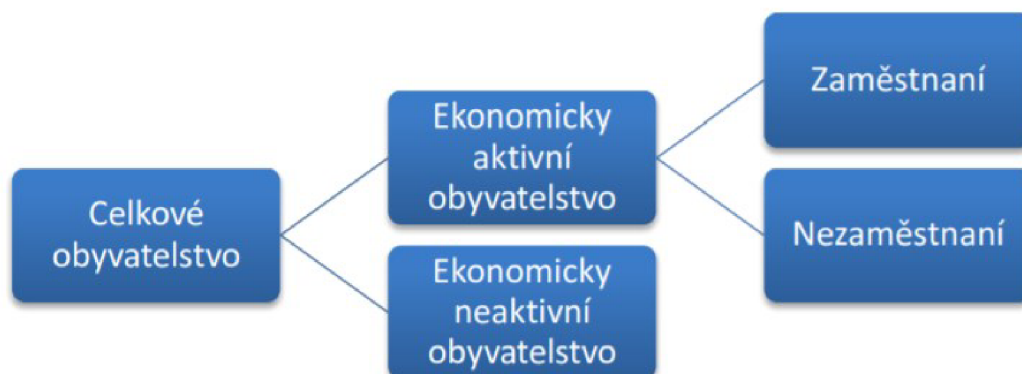
1. Dle první podmínky je osoba v daném referenčním týdnu bez práce.
2. Druhou podmínkou je okamžitá připravenost k nástupu do práce, a to nejpozději během následujících dvou týdnů.
3. Třetí podmínkou je, aby osoba během posledních čtyř týdnů aktivně hledala práci, tedy byla registrována na úřadu práce či u pracovní agentury, práci hledala využíváním inzercí, přípravou podnikání neboli založením vlastní firmy, žádala o živnostenský list apod. Druhou možností je, že si osoba již našla práci, do které nastoupí nejpozději do třech měsíců (OECD, 2003).

Za osobu zaměstnanou je dle Eurostatu – Statistického úřadu Evropské unie považována osoba ve věku 15 let a výše, která během referenčního týdne odpracovala alespoň jednu hodinu a za svou práci obdržela plat či jinou formu odměny. Tato osoba může být také smluvně zaměstnána, ale dočasně nepracovala z důvodu nemoci, dovolené a podobně (European Commission, 2021).

Osoby nezaměstnané a zaměstnané společně vytvářejí ekonomicky aktivní obyvatelstvo, neboli pracovní sílu země, která tvoří nabídku práce. Mezi ekonomicky neaktivní obyvatelstvo patří děti docházející do školy, studenti, senioři a také ženy

či muži v domácnosti, kteří jsou ve věku, kdy by mohli pracovat. Celkové rozdělení obyvatelstva je ilustrováno v následujícím obrázku.

Obrázek 3: Struktura obyvatelstva

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Pavelky 2007

2.2.1 Míra nezaměstnanosti

Nejčastěji využívaným ukazatelem pro měření nezaměstnanosti je tzv. míra nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti (u) se vypočítá jako procentuální podíl počtu nezaměstnaných osob (U) k celkovému počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva ($L+U$), tedy součtu zaměstnaných a nezaměstnaných (Brožová, 2018).

$$u = \frac{U}{L + U} * 100$$

kde u – míra nezaměstnanosti v %

U – počet nezaměstnaných osob

L – počet zaměstnaných osob

Míra nezaměstnanosti je dále rozlišována na obecnou míru nezaměstnanosti a specifickou míru nezaměstnanosti. Obecná míra nezaměstnanosti vychází z metodiky Mezinárodní organizace práce (ILO) a je zjišťována v rámci Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS). Zjištěná data z jednotlivých členských států EU

zpracovává Eurostat. Jedná se tedy o vhodný ukazatel pro mezinárodní srovnání (MPSV, 2022).

Specifická míra nezaměstnanosti poté vyjadřuje míru nezaměstnanosti konkrétních kategorií osob specifikovaných dle pohlaví, věku, dosažené úrovně vzdělání apod.

Od roku 1997 se v České republice vykazovala tzv. registrovaná míra nezaměstnanosti, která vycházela z přesného počtu uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce. Tento ukazatel se však dnes již nepoužívá. Po dohodě Ministerstva práce a sociálních věcí ČR s Českým statistickým úřadem byla v roce 2013 registrovaná míra nezaměstnanosti nahrazena novým ukazatelem tzv. podílem nezaměstnaných osob. Tento ukazatel vyjadřuje procentuální podíl uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let k celkovému počtu obyvatel ve věku 15-64 let (MPSV, 2022).

$$\text{Podíl nezaměstnaných osob} = \frac{\text{Počet evidovaných lidí bez práce ve věku 15–64 let}}{\text{Počet obyvatel ve věku 15–64 let}}$$

Podíl nezaměstnaných osob tak vyjadřuje podíl nezaměstnaných osob ve věku 15-64 let ke všem obyvatelům v dané věkové skupině, nikoli pouze k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu (MPSV, 2022).

2.2.2 Druhy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je možné rozlišit podle různých faktorů. Z hlediska příčiny jejího vzniku se rozlišují 3 druhy nezaměstnanosti, a to frikční, strukturální a cyklická.

Frikční nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost vzniká v důsledku mobility pracovníků mezi pracovními místy. Může souviset s dočasnou nezaměstnaností lidí, kteří opustili své původní zaměstnání a hledají si lepší pracovní místo z důvodu lepších pracovních a finančních podmínek. Důvodem může být také přestěhování se do nového regionu, kde jsou zaměstnanci opět nuceni vyhledat nové zaměstnání. V případě absolventů, tedy nově vstupujících na trh práce, se jedná o dobu, v níž naleznou své první

zaměstnání. Délka trvání frikční nezaměstnanosti tak souvisí s časem potřebným k nalezení nové pracovní příležitosti.

Mobilitou zaměstnanců se tak na trhu práce v každém okamžiku vyskytuje řada osob bez zaměstnání. Naproti tomu však v ekonomice existují volná pracovní místa. Zkrátka jen určitou dobu trvá, než si zaměstnanci na trhu práce vyberou tu nejhodnější nabídku. Frikční nezaměstnanost tak bývá zpravidla označována jako dobrovolná a pouze krátkodobá (Jurečka, 2013).

S frikční nezaměstnaností souvisí také nezaměstnanost sezónní. Ta souvisí s pravidelně se opakujícími výkyvy produkce závisící na počasí. Je tedy typická především pro oblast zemědělství a navazující zpracovatelská odvětví.

Strukturální nezaměstnanost

Strukturální nezaměstnanost vzniká v důsledku strukturálních změn v ekonomice. V ekonomice totiž běžně dochází k útlumu některých odvětví oproti expanzi jiných. Poptávka po určitých profesích tak klesá. Mění se její struktura a struktura nabídky již není schopna na tyto změny reagovat. Neefektivní podniky se rozpadají a své zaměstnance propouštějí. Tito zaměstnanci však mohou nalézt nové zaměstnání v právě expandujících odvětvích. Svou kvalifikací, dovednostmi a zkušenostmi však tyto zaměstnanci často nevyhovují požadavkům nových pracovních míst a je nutné, aby se rekvalifikovali (Jurečka, 2013).

Strukturální nezaměstnanost je zčásti tvořena také osobami, které ztrácejí své zaměstnání v důsledku rušení pracovních míst a nahrazení jejich práce technikou. Vzniká tak pokles poptávky po pracovních místech z důvodu technologického a technického rozvoje.

Cyklická nezaměstnanost

Cyklická nezaměstnanost souvisí s hospodářským cyklem, neboli s cyklickým vývojem ekonomiky. V období, kdy se ekonomika dostává do recese, klesá hrubý domácí produkt, což vyvolá růst nezaměstnanosti. Během expanze je pak růstem hrubého domácího produktu naopak vyvoláván pokles nezaměstnanosti. Cyklická nezaměstnanost tak zasahuje všechna ekonomická odvětví a na trhu práce vzniká

všeobecný přebytek nabídky práce nad poptávkou. Jedná se tedy o nezaměstnanost nedobrovolnou (Brožová, 2018).

Nezaměstnanost můžeme kromě příčin jejího vzniku rozlišit také na dobrovolnou a nedobrovolnou.

Dobrovolná nezaměstnanost a nedobrovolná nezaměstnanost

„Dobrovolná nezaměstnanost je taková nezaměstnanost, kdy nezaměstnaný hledá práci, ovšem za vyšší mzdu, než která na trhu práce převládá“ (Holman, 2011). Výše a délka dobrovolné nezaměstnanosti závisí na alternativních příležitostech nezaměstnaných. Alternativní příležitostí mohou být také podpory v nezaměstnanosti. Vysoké sociální dávky dobrovolnou nezaměstnanost podporují. Naproti tomu nízké a krátkodobě poskytované sociální dávky nezaměstnané motivují k tomu, aby nové zaměstnaní našli co nejrychleji.

Nedobrovolně nezaměstnaní naproti tomu při hledání práce akceptují tržní mzdovou sazbu, případně by byli ochotni akceptovat také sazbu nižší. Pracovní místo však přesto nalézt nemohou. Nedobrovolná nezaměstnanost může postihnout zejména skupinu osob, kteří nemají dobré alternativní příležitosti, tedy pro které je změna profese či případná rekvalifikace velmi obtížná. Za příčinu nedobrovolné nezaměstnanosti jsou považovány překážky bránící poklesu mezd. Ty mohou tvořit například odborové organizace s jejich zájmem prosadit vysoké mzdy, či na druhé straně stát s uzákoněnou minimální mzdou (Brožová, 2018).

Dlouhodobá nezaměstnanost

Jako dlouhodobá nezaměstnanost je označována nezaměstnanost přetrvávající déle než jeden rok. Z ekonomického hlediska se jedná o velmi závažný problém. Nezaměstnanost s sebou obecně přináší ekonomické i mimoekonomické náklady, které pak v případě dlouhotrvající nezaměstnanosti mají na samotné jedince, společnost i ekonomiku velmi intenzivní dopady (Brožová, 2012). Dlouhodobá nezaměstnanost má negativní vliv na kvalifikaci nezaměstnaných, jejich sociální pozici a samozřejmě také psychiku. Ztrácejí své pracovní návyky a pro zaměstnavatele se tak stávají méně atraktivními. Ovlivněna je rovněž také rodina nezaměstnaného (Jurečka, 2013).

Efekt hystereze

Dlouhodobá nezaměstnanost je pro osoby nežádoucí a nedobrovolná. Dlouhodobě nezaměstnaní však často ztrácejí naději, že naleznou vhodné pracovní místo, uskromní se a zvyknou si na život závislý na státních podporách v nezaměstnanosti. Tato změna v postoji jedince k nalezení zaměstnání tak v mnoha případech způsobí, že se nežádoucí a nedobrovolná nezaměstnanost mění na dobrovolnou, čímž dochází k růstu přirozené míry nezaměstnanosti. Tento efekt je označován jako efekt hystereze (Brožová, 2012).

Přirozená míra nezaměstnanost

Z výše uvedeného vyplývá, že určitá míra nezaměstnanosti se přirozeně vyskytuje v každé ekonomice. Lidé si hledají nová pracovní místa s lepšími podmínkami, studenti hledají svá první zaměstnání a některé podniky ukončují svou činnost, zatímco jiné expandují. Nezaměstnanost, která v důsledku toho vzniká, označujeme jako přirozenou míru nezaměstnanosti. Přirozená míra nezaměstnanosti je tedy tvořena frikční a strukturální nezaměstnaností. Je charakterizována jako taková míra nezaměstnanosti, při které je trh práce v rovnováze. Odpovídá úrovni potenciálního produktu a stabilní inflaci. Její hodnota však není brána jako stabilní číslo, neboť nabývá odlišných hodnot pro různé země a vyvíjí se v čase (Pavelka, 2007).

Velikost přirozené míry nezaměstnanosti je ovlivňována celou řadou faktorů. Mezi nejčastěji zmiňované patří:

- **Demografické změny**, kdy se na trhu práce vyskytují skupiny obyvatel s vyšší mírou nezaměstnanosti, než je průměr ve společnosti. Tyto skupiny jsou tvořeny především ženami a mladými pracovníky, kterým trvá hledání zaměstnání delší dobu. Nástup silných populačních ročníků mladých lidí na trh práce tak pravděpodobně způsobí růst přirozené míry nezaměstnanosti.
- **Vládní politika**, která trh práce ovlivňuje výrazným způsobem. Výše podpory v nezaměstnanosti ovlivňuje motivaci lidí v hledání zaměstnání. Čím vyšší jsou podpory v nezaměstnanosti, tím více jsou lidé demotivováni k hledání pracovních míst a naopak.

- **Strukturální změny v ekonomice**, které jsou představovány již výše zmíněnými útlumy některých odvětví na jedné straně a zároveň expanzí jiných odvětví na straně druhé (Pavelka, 2007).

Botric (2011), který se zabýval přirozenou mírou nezaměstnanosti v zemích jihovýchodní Evropy, uvádí jako relevantní determinanty také daňové zatížení a minimální mzdu. Vysoké daňové zatížení může odradit zahraniční investory od investic v dané zemi. Domácí výrobci jsou v důsledku toho méně konkurenceschopní. V případě mzdové sazby by nemělo docházet k převýšení nad nominální mzdovou sazbou na trhu práce. Přestože má stanovení minimální mzdy zájem o práci zvyšovat, v okamžiku, kdy zaměstnavatelé nejsou schopni za takovou mzdu najímat další zaměstnance, nezaměstnanost poroste. Přirozenou míru nezaměstnanosti ovlivňují také úrokové sazby, které představují cenu úvěrů. Důležitým determinantem by mohl být také růst reálných mezd, tedy mezd očištěných od inflace. Dle Bortice by tento faktor mohl ovlivnit najímání nových pracovních sil a tím zvýšit nezaměstnanost. Z pohledu rozvojových zemí je pak rozhodující remitence. Pojem remitence představuje převody peněžních prostředků osob pracujících v zahraničí do země jejich původu (Botric, 2011).

Přirozenou mírou nezaměstnanosti se zabýval také Jackman (2002). Ten se však zaměřil na země západní Evropy, kde jako hlavní determinanty uvedl například míru participace. V zemích západní Evropy je při nižší míře participace typická vyšší míra nezaměstnanosti. Dle Jackmana má při zvýšení nezaměstnanosti o 1 % míra participace tendenci ke snížení o 3 %. Důležitým faktorem je také očekávaná délka života, která se v nynějších letech díky vysoké úrovni lékařství zvyšuje. V ekonomice je tak stále více lidí v takzvaném neaktivním věku. Z pohledu mladých lidí ve věku 15-24 let je důležitým faktorem také vzdělání. Velké množství lidí v tomto věku je nezaměstnaných, což může být způsobeno právě tím, že po tuto dobu stále studují (Jackman, 2002).

2.2.3 Příčiny nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je ovlivňována mnoha různými faktory a má řadu příčin. Kromě již zmíněných, jako jsou strukturální změny v ekonomice, cyklický vývoj ekonomiky či nízká mobilita pracovníků, sociální dávky a podpory v nezaměstnanosti, existuje ještě celá řada dalších faktorů, které nezaměstnanost ovlivňují. Dle Nového (2006) lze mezi nejčastější příčiny nezaměstnanosti řadit následující:

- technický rozvoj, automatizace a robotizace, které způsobují snížení poptávky po živé práci;
- vysoká porodnost a s tím související vysoký přírůstek obyvatelstva;
- prodlužování pracovního dne v podobě přesčasové práce, což má za následek snižování počtu existujících pracovních míst;
- vysoká zadluženost a likvidace drobných podnikatelů v důsledku nedostatečné ochrany ze strany státu;
- nízká úroveň akumulace kapitálu a investic do rozšiřování výroby;
- stupeň ekonomické prosperity země.

Z pohledu Evropské unie, kdy je nutné brát v potaz značnou heterogenitu pracovních trhů, jsou zmiňovány následující čtyři základní příčiny vysoké nezaměstnanosti (Palíšková, 2014).

- Vysoké náklady na pracovní sílu v podobě vysokých mezd, zdanění práce či vysokých odvodů na zdravotní a sociální pojištění. Evropské pracovní trhy mají vysokou sociální ochranu pracovníků. Jsou označovány za rigidní.
- Rozvoj technologií, který způsobuje nahrazování práce kapitálem. Zanikají tak pracovní místa, která rozvíjející se terciální a kvarterní sektory nestačí nahrazovat novými. Evropské pracovní trhy jsou málo flexibilní.
- Vzdělanostní struktura obyvatelstva v podobě nedostatečné kvalifikace, znalostí a dovedností, způsobující nerovnováhu na trhu práce.
- Nízká mobilita pracovníků, kdy pracovníci nejsou ochotni stěhovat se za prací mezi jednotlivými členskými zeměmi ani v rámci dané země (Palíšková, 2014).

2.2.4 Dopady nezaměstnanosti

Nezaměstnanost způsobuje nepříznivé dopady, a to jak pro hospodářství, tak pro společnost. Z pohledu hospodářství představuje ztrátu cenných zdrojů. Pro společnost pak představuje problém v podobě poklesu příjmů, což ovlivňuje postoj lidí a jejich rodinný život (Samuelson, 2013).

Ekonomické dopady

Jak již bylo zmíněno výše, nezaměstnanost představuje nedostatečné využití zdrojů, které má ekonomika k dispozici. Vyšší míra nezaměstnanosti, než je přirozená míra nezaměstnanosti, znamená, že ekonomika neprodukuje tolik statků a služeb, kolik by mohla vyprodukovat na úrovni potenciálního produktu (Pavelka, 2007).

Vztah mezi mírou nezaměstnanosti, přirozenou mírou nezaměstnanosti a potenciálním produktem zachycuje tzv. Okunův zákon, který říká, že *„je-li skutečná míra nezaměstnanosti o 1 procentní bod nad úrovní přirozené míry nezaměstnanosti, skutečný produkt bude o 2 procentní body pod svou potenciální úrovní“* (Pavelka, 2007). Ke změně nezaměstnanosti tedy dochází tehdy, kdy skutečný i potenciální produkt roste stejným tempem.

Nezaměstnanost má však kromě ekonomických dopadů na celou společnost také vliv na samotné jednotlivce, kteří jsou nezaměstnaní, spolu s jejich rodinami. V době nezaměstnanosti přichází jednotlivci o své finanční příjmy, a tím také o možnost zhodnocení svých předešlých investic do rozvoje jejich kvalifikace.

Snižují se také příjmy do státního rozpočtu, neboť nezaměstnanost představuje ztrátu příjmu státu v podobě daní. Nezaměstnaní jsou zároveň odkázáni na podpory v nezaměstnanosti a sociální dávky, což představuje další výdaje pro státní rozpočet (Brožová, 2012).

Sociální dopady

Z pohledu jednotlivce se důsledky nezaměstnanosti projevují jednak ztrátou finančních příjmů, jednak ovlivňují společenský život, postavení a také psychické rozpoložení samotného jednotlivce a jeho rodiny. Intenzita důsledků se časem stupňuje a může vést až ke zvýšení kriminality, alkoholismu, xenofobie a

v nejhorších případech také k pokusům o sebevraždu (Pavelka, 2007). Mezi nejvýznamnější sociální důsledky nezaměstnanosti patří následující:

- **Vliv na životní úroveň**, který je představován výrazným poklesem příjmů v době nezaměstnanosti, což často vyústí v chudobu, změnu životních preferencí či celkové snížení životní úrovně obyvatel. Dlouhodobá nezaměstnanost pak může vést k vyloučení ze společnosti, ztrátě sociálních kontaktů a zadlužování se.
- **Vliv na rodinu**, kdy nezaměstnanost jedince působí na vzájemné vztahy v jeho rodině, váhání nad manželstvím a založením rodiny.
- **Vliv na vnímání času**, kdy je narušován běžný denní režim nezaměstnaného, neboť čas přestává být důležitý. Nezaměstnaný jedinec tráví příliš mnoho času spánkem a věnuje se pasivním či negativním činnostem typu pití alkoholu, užívání drog a kriminality. Obzvláště závažný problém nastává v případě mladých lidí, kteří hledají svá první zaměstnání a nemají prozatím zažitě pracovní návyky.
- **Vliv na zdraví**, což představuje vystavování se stresu, pocitu nepotřebnosti a neužitečnosti, což ovlivňuje fyzické i psychické zdraví nezaměstnaných (Krebs, 2007).

2.2.5 Politika zaměstnanosti

S ohledem na nepříznivé dopady vysoké míry nezaměstnanosti je v zájmu každého státu její snižování. K tomuto účelu využívá nástroj v podobě politiky zaměstnanosti, který představuje „*soubor opatření, kterými jsou spoluutvářeny podmínky pro dynamickou rovnováhu na trhu práce a pro efektivní využití pracovních sil*“ (Krebs, 2007). Tato opatření jsou výsledkem společného úsilí státu, zaměstnavatelů, zaměstnanců a odborů. Politika zaměstnanosti je charakterizována jako činnost, jejímž cílem je nalezení rovnováhy na trhu práce, efektivní využívání zdrojů a zároveň zajištění práva na práci všem, kteří pracovat chtějí. V České republice je politika zaměstnanosti upravena zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, který vymezuje její obsah, nástroje a základní oblasti. Mezi základní oblasti politiky zaměstnanosti se řadí například:

- zabezpečení práva na zaměstnání,
- sledování a vyhodnocování situace na trhu práce, zpracování prognóz a koncepcí zaměstnanosti, programů a projektů pro uplatnění jednotlivců na trhu práce,
- hospodaření s prostředky vyčleněnými na politiku zaměstnanosti,
- uplatňování aktivní politiky zaměstnanosti,
- informační, poradenské a zprostředkovatelské služby na trhu práce,
- poskytování podpory v nezaměstnanosti a zajištění podpory při rekvalifikaci,
- stanovení opatření pro zaměstnávání osob se zdravotním postižením a dalších osob, které mají na trhu práce ztížené postavení (Krebs, 2007).

Státní politika zaměstnanosti zabezpečuje v České republice následující funkce:

- rozvoj infrastruktury trhu práce poskytováním informačních, poradenských a zprostředkovatelských služeb prostřednictvím příslušných úřadů;
- podporu tvorby nových pracovních míst, podporu začínajících podnikatelů a zaměstnávání rizikových skupin obyvatel jako jsou osoby se zdravotním postižením či mladiství;
- organizování a podporu rekvalifikačních programů pro zajištění vyšší adaptability pracovníků;
- poskytování podpor v nezaměstnanosti pro zabezpečení životních podmínek nezaměstnaných (Krebs, 2007).

Aktivní politika zaměstnanosti

Cílem aktivní politiky zaměstnanosti je dosažení minimální nezaměstnanosti. Představuje souhrn opatření, která napomáhají jednotlivcům v aktivním hledání zaměstnání. Aktivní politiku zaměstnanosti zabezpečuje Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR spolu s Úřadem práce České republiky z prostředků určených na podporu politiky zaměstnanosti. Mezi nástroje pro realizaci aktivní politiky zaměstnanosti se řadí především:

- **rekvalifikace**, která umožňuje rozšíření a zvýšení dosavadní kvalifikace jednotlivce spolu s jejím následným udržováním, obnovováním či získáním

zcela nové kvalifikace. Cílem rekvalifikace je rozšíření znalostí pro odpovídající požadavky trhu práce.

- **investiční pobídky**, které je možné uplatnit u zaměstnavatelů, kterým bylo vydáno rozhodnutí o příslibu investiční pobídky. Cílem investičních pobídek je zvýšení nabídky pracovních míst v regionech potýkajících se s vysokou mírou nezaměstnanosti.
- **veřejně prospěšné práce** v podobě úklidu a údržby veřejných prostranství, budov a komunikací, popřípadě jiných obdobných činnostech vykonávaných ve prospěch obcí či státních institucí. Jsou vytvářeny zaměstnavatelem na základě dohody s úřadem práce, a to nejdéle na 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců s možností opakovaného vytvoření.
- **společensky účelná pracovní místa** vytvářena zaměstnavatelem pro uchazeče o zaměstnání, kterým není možné zajistit pracovní uplatnění jiným způsobem s cílem osvojení pracovních návyků.
- **překlenovací příspěvek** pro osoby samostatně výdělečně činné pro úhradu provozních nákladů vzniklých a uhrazených v období, na které je překlenovací příspěvek poskytnut.
- **příspěvek na zapracování**, který je poskytován úřadem práce zaměstnavatelům, kteří zaměstnávají osoby, kterým úřad práce věnuje zvýšenou péči. Jedná se například osoby se zdravotním postižením, mladé osoby do 25 let věku, těhotné ženy apod.
- **příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program** poskytovaný zaměstnavatelům přecházejícím na nový podnikatelský program, kteří nemohou pro své zaměstnance zajistit práci v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby. Tento příspěvek je poskytován maximálně po dobu 6 měsíců (Krebs, 2007).

Pasivní politika zaměstnanosti

Cílem pasivní politiky zaměstnanosti je hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání, popřípadě zabezpečení osob stávajících se v důsledku nízkých příjmů sociálně slabými. V České republice je pasivní politika zaměstnanosti realizována především prostřednictvím podpor v nezaměstnanosti či podpor při rekvalifikaci. Pasivní

politika zaměstnanosti se dále zabývá také předčasnými důchody či stimulací nezaměstnanosti žen (Krebs, 2007).

Aktivní politika zaměstnanosti se tedy zabývá především předcházení nezaměstnanosti, zatímco pasivní politika zaměstnanosti řeší vzniklé dopady a usiluje o jejich zmírnění. Za efektivnější je však považována aktivní část politiky zaměstnanosti. Vysoké podpory v nezaměstnanosti totiž způsobují ztrátu motivace nezaměstnaných hledat uplatnění na trhu práce (Krebs, 2007).

2.3 Mladí lidé na trhu práce

Mladí lidé jsou na trhu práce označováni jako riziková skupina. Míra nezaměstnanosti mladých lidí obvykle dosahuje mnohem vyšších hodnot než míra nezaměstnanosti starších generací. Jejich nízká kvalifikace, chybějící pracovní zkušenosti a také neosvojené pracovní návyky je činí na trhu práce málo atraktivními. Firmy preferují spíše zkušené pracovníky a hledání zaměstnání je tak pro mladé lidi velmi náročné.

2.3.1 Vymezení mladých lidí na trhu práce

Věková hranice, dle které je možné definovat skupinu mladých lidí, se v jednotlivých státech Evropské unie liší. Evropská unie vymezuje skupinu mladých lidí jako osoby ve věku 15-29 let. Naproti tomu Organizace spojených národů (OSN) udává pro skupinu mladých osob věkovou hranici 15-24 let. OSN ve své metodice zohledňuje odlišné definice členských států, aby bylo možné provádět mezinárodní srovnání. Z toho důvodu se tak u mladých lidí využívá pro statistické účely věková kategorie 15-24, kterou stanovuje rovněž Eurostat (ILO, 2015). Spodní věková hranice 15 let souvisí možností vstupu na pracovní trh, tedy s dokončením povinné školní docházky. Horní věková hranice představuje předpokládaný věk při ukončení vysokoškolského studia. Ve věku 24 let se mladí lidé připravují na přechod ze vzdělávacího procesu na pracovní trh. Někteří z nich mohou být během studia již částečně zaměstnaní, čímž dochází k překrývání studia s pracovním trhem.

Z hlediska struktury obyvatelstva je možné rozčlenit mladé lidí období jako celkové obyvatelstvo, tedy na ekonomicky aktivní, zaměstnaní a nezaměstnaní. Pro určení

nezaměstnanosti mladých lidí se vychází ze stejných principů, které se využívají pro celou populaci. Ukazatelem, který slouží k měření nezaměstnanosti této věkové skupiny, je míra nezaměstnanosti mladých lidí. Míra nezaměstnanosti mladých lidí je vyjádřena poměrem nezaměstnaných osob ve věku 15 až 24 let k celkovému počtu pracovních sil v této věkové skupině v procentuálním vyjádření (European Commission, 2017).

2.3.2 NEET

Od roku 2010 se v Evropské unii začal využívat také ukazatel zvaný NEET. Tento pojem zahrnuje mladé lidi, kteří nepracují, nestudují ani neabsolvují odbornou přípravu. Tito mladí lidé mohou být nezaměstnaní jak dobrovolně, tak i nedobrovolně. Dle ILO je tento ukazatel definován jako podíl nezaměstnaných, nestudujících a odborně se nepřipravujících mladých lidí k celkovému počtu mladých lidí ve věku 15-24 let v procentuálním vyjádření. Tento ukazatel představuje nevyužitý potenciál mládeže. Vzhledem k tomu, že se tito lidé nesnaží o zvýšení své zaměstnatelnosti získáváním nových dovedností a pracovních zkušeností, jsou na trhu práce velmi ohroženi (ILO, 2015).

2.3.3 Současný pohled na nezaměstnanost mladých lidí

Nezaměstnanost je obecně velmi studovaným tématem, kterým se zabývá mnoho autorů. Mladí lidé vstupující na trh práce jsou však považováni za rizikovou skupinu, která se dlouhodobě potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti. Od počátku ekonomické krize v roce 2008, kdy se situace mladých lidí na trhu práce razantně zhoršila, se tomuto tématu, zejména v Evropě, věnuje značná pozornost. Maguire (2013) upozorňuje také na nárůst počtu mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní, nevzdělávají se, ani neabsolvují odbornou přípravu. Současně hovoří o takzvané ztracené generaci.

Mladí lidé jsou současnými ekonomickými podmínkami postiženi nejvíce. Ve většině případů nemají žádné pracovní zkušenosti a v důsledku toho jsou méně produktivní. Podle Deitricha (2015) tak firmy preferují převážně zaměstnance s předchozími zkušenostmi, kteří jsou schopni akumulovat lidský kapitál a pro firmu jsou tak cennější. Zkušenosti zaměstnanci navíc obvykle zaškolují nově příchozí pracovníky. Z

toho důvodu také firmy v době recese obvykle jako první propouští mladé pracovníky (Dietrich, 2015). Dalším důvodem je také vysoká pracovní mobilita mladých lidí, kteří na začátku své kariéry velmi často hledají na trhu práce lepší pracovní příležitosti. S pracovní mobilitou je však spojeno jisté období nezaměstnanosti a vzhledem k tomu je pak celková míra nezaměstnanosti vyšší právě u této věkové skupiny (Dietrich, 2015). Podobný názor má také Diamond (2013), dle kterého jsou mladí lidé více postiženi frikční nezaměstnaností, neboť mnohdy nemají jasnou představu o tom, jakou práci chtějí vykonávat.

Lindbeck a Snower poukazují také na teorii *insider-outsider*, dle které jsou mladí pracovníci přicházející na trh práce v pozici outsidera. Stávající zaměstnanci jsou přesvědčeni, že jsou pro firmu cenní a že jejich konkurence ze strany mladších pracovníků je velmi omezená. Disponují určitou tržní silou z důvodu existence nákladů spojených s najímáním a počátečním zaškolením nových pracovníků. Stávající zaměstnanci jsou tak schopni prosadit si vyšší mzdu, což má za následek nižší zaměstnanost na úkor outsiderů (Lindbeck and Snower, 2001).

Dle mnoha autorů je možným řešením problematické situace mladých na trhu práce vzdělávací systém. Refrigeri a Aleandri (2013) poukazují na skutečnost, že mladí lidé velmi často nesplňují svými znalostmi požadavky firem a nejsou připraveni čelit přechodu ze studia do pracovního života. Na základě svých poznatků autoři doporučují reformy systémů vzdělávání, odborné přípravy studentů a zavedení pracovních stáží na všech úrovních vzdělávání. Oproti tomu Quintiniová (2011) upozorňuje na problém nadměrné kvalifikace pracovníků. Na základě analýzy dat OECD zjišťuje, že zhruba každý čtvrtý pracovník má vyšší kvalifikaci, než je požadovaná kvalifikace na jeho pracovní pozici.

Vhodným nástrojem pro snížení nezaměstnanosti mladých absolventů je dle Švábové (2021) absolventská praxe, která je jedním z opatření aktivní politiky trhu práce na Slovensku. V rámci této absolventské praxe uchazeči získají první kontakt s trhem práce, první pracovní zkušenosti a osvojí si pracovní návyky. Výzkum značí významný vliv této praxe na zaměstnatelnost mladých lidí a jejich udržitelnost v zaměstnání.

Podle Eichhorsta (2013) se s ohledem na rostoucí konkurenci na trzích práce zvyšují také kvalifikační a vzdělanostní požadavky. Tvrdí, že nejvyšší nezaměstnaností je v zemích Evropské unie postižena právě skupina osob s nižším vzděláním. K podobnému závěru dochází také Chamoutová (2010), dle které vyšší úroveň dosaženého vzdělání usnadňuje absolventům nalezení zaměstnání. Klíčovým je však také vystudovaný obor.

Chamoutová (2010) se zabývala především situací na trhu práce v České republice po hospodářské krizi v roce 2008 a následné recesi, která výrazně omezila zájem o zaměstnání absolventů. Následně došlo k poklesu nabídky volných pracovních míst a hledání pracovních příležitostí tak bylo pro absolventy velmi náročné.

V letech 2015 až 2018 se však situace absolventů na českém pracovním trhu výrazně zlepšila, což souviselo s rostoucí ekonomickou prosperitou, která vedla k velkému nedostatku pracovní síly. Tato situace tak byla pro absolventy z hlediska hledání zaměstnání velmi příznivá. Vojtěch (2021) však přesto upozorňuje na skutečnost, že v následujících letech lze opět očekávat nástup ekonomické krize, která způsobí ekonomický tlak na zaměstnavatele, což povede k propouštění a omezení zájmu o nové pracovníky. Sníží se tak i možnosti uplatnění absolventů, neboť zaměstnavatelé budou preferovat spíše pracovníky s praxí a pracovními zkušenostmi (Vojtěch, 2021).

Vztahem mezi ekonomickou výkonností a mírou nezaměstnanosti se ve svých studiích zabývá mnoho autorů. Ladislav Mura (2020) se spolu se svými kolegy ve výzkumu zaměřil na vztah mezi nezaměstnaností a ekonomickou výkonností v zemích Visegrádské čtyřky. Prostřednictvím regresní analýzy ověřoval vztah mezi mírou nezaměstnanosti a tempem růstu reálného HDP. Dle výsledků jeho studie byl prokázán slabý vztah mezi těmito dvěma faktory. Iva Tomić (2018) se ve svém článku zaměřil na hlavní determinanty nezaměstnanosti mladých osob v Evropě. Jedním ze sledovaných determinantů bylo tempo růstu reálného HDP. Výsledky studie ukazují, že tempo růstu reálného HDP má negativní vliv na výši nezaměstnanosti mladých osob (Tomić, 2018).

Dalším častým sledovaným determinantem míry nezaměstnanosti je minimální mzda. Michal Pícl ve svém článku ověřoval vztah mezi nezaměstnaností a minimální

mzdou v České republice. Dle výsledků provedené regresní analýzy nebyl prokázán statisticky významný vliv minimální mzdy na míru nezaměstnanosti (Pícl a kol., 2014). Dle Griffitha (2015) mají ekonomické změny často mnohem silnější dopady právě na skupinu mladých osob. Ve svém článku proto zkoumal vztah mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob a minimální mzdou. Dle výsledků analýzy byla zjištěna negativní korelace mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob a minimální mzdou. Navýšení minimální mzdy tedy způsobí pokles nezaměstnanosti mladých osob. Výsledky jednoduché lineární regrese však ukazují, že minimální mzda sama o sobě nebyla prokázána jako statisticky významná proměnná k vysvětlení nezaměstnanosti mladých osob.

Dle Eischhorsta (2013) je situace mladých osob na trhu práce velmi vážná. Nezaměstnanost mladých lidí se pro mnohé státy Evropy stala velkou hrozbou. V souvislosti ekonomickou recesí lze prý očekávat, že vysoká míra nezaměstnanosti mladých lidí bude přetrvávat i nadále, což představuje riziko nejen pro tuto generaci, ale i pro celou společnost.

2.3.4 Opatření EU pro snížení nezaměstnanosti mladých osob

Snížení nezaměstnanosti představuje pro Evropskou unii jeden z hlavních cílů. Již v roce 1997 vznikla Evropská strategie zaměstnanosti se záměrem vytvářet více pracovních míst. Nyní je součástí Strategie Evropa 2020, jež představuje hlavní hospodářskou reformní agendu Evropské unie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění (Vláda ČR, 2022). Mezi hlavní cíle Evropy 2020 patří například:

- dosažení 75% zaměstnanosti mužů a žen ve věku 20-64 let, mimo jiné i prostřednictvím vyšší účasti mladých lidí, starších pracovníků a pracovníků s nízkou kvalifikací;
- zlepšení úrovně vzdělání a snížení míry předčasného ukončování školní docházky pod 10 % a zvýšit podíl osob ve věku 30-34 let s dokončeným terciálním vzděláním na nejméně 40 %;
- podpora sociálního začlenění zejména prostřednictvím snižování chudoby.

K dosažení stanovených cílů využívá Evropská unie různé programy, jako například Iniciativu na podporu zaměstnanosti mladých, Záruka pro mladé, Učňovské praxe či Mládež v pohybu.

Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých (YEI)

Iniciativu pro podporu zaměstnanosti mladých lidí založila Evropská unie v roce 2013 s cílem poskytnout podporu mladým lidem v regionech s nezaměstnaností lidí v této věkové skupině vyšší než 25 %. Program je zaměřen především na mladé lidi, kteří nejsou zaměstnáni, nestudují a ani neabsolvují odborné přípravy, tedy na skupinu osob spadajících do kategorie NEET, včetně dlouhodobě nezaměstnaných a registrovaných uchazečů o zaměstnání (European Commission, 2022).

V rámci Iniciativy je zajišťována podpora:

- učňovského poměru
- stáží
- pracovního místa
- dalšího vzdělání vedoucího k získání kvalifikace

Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí doplňuje také další opatření přijatá na vnitrostátní úrovni a je jedním z hlavních evropských finančních zdrojů. Z hlediska financování je začleněna do Evropského sociálního fondu plus (ESF+) (European Commission, 2022).

Záruka pro mladé

Záruka pro mladé představuje závazek členských států Evropské unie zajistit mladým lidem úspěšný přechod ze studia do pracovního trhu. Formálně byla doporučení o zárukách pro mladé přijata v dubnu roku 2013 Radou ministrů Evropské unie a následně byla v červnu roku 2014 schválena Evropskou radou. Program Záruka pro mladé má v každém členském státě dva základní cíle, a to zajistit, aby mladí lidé do 25 let po ukončení studia či ztrátě zaměstnání nejpozději do 4 měsíců:

- našli kvalitní zaměstnání odpovídající úrovni jejich dosaženého vzdělání, dovednostem a zkušenostem;

- získali vzdělání, dovednosti a zkušenosti potřebné k nalezení zaměstnání v budoucnu, a to prostřednictvím učňovské praxe, stáží nebo dalšího vzdělávání.

Cílem Záruky pro mladé je tedy zlepšení přechodu mladých lidí ze studia do zaměstnání a zároveň také podpora tvorby pracovních míst určených mladým lidem (European Commission, 2015).

V říjnu 2020 se všechny členské státy Evropské unie zavázaly k Posíleným zárukám pro mladé, které umožňují komplexní podporu zaměstnanosti mladých lidí v celé EU a to v širší věkové skupině 15-29 let (European Commission, 2022).

Učňovské praxe

Učňovské praxe představují kombinaci studia a školení ve firmě. Jednotlivci mají obvykle smlouvu se společností, kde praxi vykonávají, a za odvedenou práci dostávají zapláceno. Po dokončení studia získají osvědčení. Zároveň získají cenné pracovní zkušenosti a kontakty v daném oboru, které jim mohou pomoci při zahájení kariéry (European Commission, 2022).

Podpora učňovských praxí je poskytována prostřednictvím Evropské aliance pro učňovskou přípravu (EAfA) a služby pro podporu učňovství. Hlavním cílem Evropské aliance pro učňovskou přípravu je zlepšení kvality a nabídky učňovských praxí prostřednictvím partnerství klíčových subjektů v oblasti vzdělávání (European Commission, 2022).

Na učňovskou školu mohou mít jednotlivci právo prostřednictvím Záruk pro mladé, případně mohou absolvovat zahraniční školení, které je sponzorováno programem Erasmus+. Evropská aliance pro učňovskou přípravu financuje také program Your first EURES Job, který napomáhá s nalezením učňovské praxe v rámci celé Evropské unie.

Na kvalitu učňovského vzdělávání klade Evropská unie velký důraz. V roce 2018 proto přijala doporučení k evropskému rámci pro kvalitní a efektivní učňovské vzdělávání, který stanovuje 14 základních kritérií pro definici kvalitního a efektivního učňovského vzdělávání zajišťující rozvoj dovedností souvisejících s prací a osobním rozvojem učňů (European Commission, 2022).

Mládež v pohybu

Mládež v pohybu je další iniciativou Evropské unie spadající pod strategii Evropa 2020. Cílem je především zvýšení všeobecné úrovně vzdělání, posílení studentské mobility a podpora zaměstnanosti se snahou o zjednodušení přechodu ze studia do práce u všech členských zemí Evropské unie (European Commision, 2013).

3 Cíl a metodika

Cílem diplomové práce je analýza nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let ve vybraných státech Evropské unie. K samotné analýze byly z důvodu srovnatelnosti zvoleny státy Visegrádské čtyřky, tedy Česká republika, Slovensko, Polsko a Maďarsko. Nejprve budou metodou literární rešerše vymezena základní teoretická východiska. Dále bude provedena analýza ekonomického vývoje v jednotlivých zemích a vývoje jejich celkové míry nezaměstnanosti. Následně bude provedena analýza a zhodnocení vývoje nezaměstnanosti mladých osob ve vybraných státech. Pomocí komparace dostupných dat bude analyzován vývoj nezaměstnanosti mladých osob z hlediska věku, pohlaví, délky trvání nezaměstnanosti a úrovně dosaženého vzdělání.

Za účelem dosažení stanoveného cíle byly formulovány následující výzkumné otázky:

Výzkumná otázka č. 1

Reaguje míra nezaměstnanosti mladých osob na ekonomické výkyvy citlivěji než celková míra nezaměstnanosti?

Výzkumná otázka č. 2

Je míra nezaměstnanosti mladých osob ovlivněna pohlavím nezaměstnaných?

Výzkumná otázka č. 3

Ovlivňuje míru nezaměstnanosti mladých osob úroveň jejich dosaženého vzdělání?

Veškeré datové zdroje použité k analýze byly získány za období od roku 2005 do roku 2020 z databází Eurostat, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Mezinárodního měnového fondu (IMF).

V závěru práce byly dále testovány následující hypotézy, které ověřují vliv makroekonomických faktorů na míru nezaměstnanosti mladých osob.

H1: Míra nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let je ovlivňována ekonomickou výkonností země.

H2: Míra nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let je ovlivňována výší minimální mzdy.

K ověření stanovených hypotéz testujícími faktory ovlivňující nezaměstnanost mladých osob ve věku od 15 do 24 let bude použita metoda jednoduché lineární regrese, která slouží k ověření vztahu mezi závislou proměnnou Y na jedné vysvětlující proměnné X. Odhad regresních parametrů modelu je získán metodou nejmenších čtverců.

Jako ukazatel ekonomické výkonnosti země bylo zvoleno tempo růstu reálného HDP. Jako ukazatel minimální mzdy byl pro lepší vypovídací schopnost zvolen podíl minimální mzdy na mzdovém mediánu.

Veškeré datové zdroje použité k analýze byly získány z databází Eurostat, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Mezinárodního měnového fondu (IMF). Analýza bude provedena za období od roku 2005 do roku 2020 v prostředí statistického softwaru SPSS Statistics 28.

Limitace práce

Pro účel testování stanovených hypotéz byla zvolena data v časových řadách, což by v použitém regresním modelu mohlo znamenat problém se splněním předpokladů modelu. Časová posloupnost dat by mohla způsobit problém s autokorelací náhodných složek.

4 Analýza nezaměstnanosti mladých osob

4.1 Základní charakteristika vybraných zemí

Pro účel analýzy nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let byly zvoleny státy Visegrádské čtyřky. Visegrádská čtyřka (V4) představuje regionální uskupení čtyř střeoevropských zemí, konkrétně České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska, zavazujících se k úzké spolupráci v rámci prosazování evropské integrace. Hlavním cílem této aliance, která vznikla v roce 1991, bylo vybudování demokratických systémů a vstup členských států do Evropské unie. Po roce 2004, kdy členské státy V4 vstoupily do EU, navázala skupina spolupráci se Slovinskem a Rakouskem a v rámci programu V4+ spolupracuje také s dalšími evropskými státy s cílem prosazení spolupráce a stability v širším regionu Střední Evropy (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022).

4.1.1 Česká republika

Českou republiku lze charakterizovat jako zemi s vyspělou a prosperující tržní ekonomikou zaměřující se převážně na export, jež tvoří jednu z nejdůležitějších složek HDP. Mezi hlavní průmyslová odvětví patří strojírenství, hutnictví a také potravinářský a chemický průmysl. Z hlediska exportu hraje klíčovou roli výroba automobilů (Eurydice, 2021).

Dle Zprávy o globální konkurenceschopnosti za rok 2019 zveřejňované Světovým ekonomickým fórem (WEF), která hodnotí konkurenceschopnost celkem 141 zemí, je Česká republika 32. nejvíce konkurenceschopnou zemí světa. Z hlediska celkové makroekonomické stability zaujímá spolu s dalšími 33 zeměmi 1. místo. Naopak nejhůře si stojí z hlediska trhu produktů (55. místo) a trhu práce (48. místo). V rámci pracovního trhu se velmi problematicky jeví vysoké daňové zatížení, se kterým se Česká republika řadí až na 135. místo, a dále také nízká vnitřní pracovní mobilita (133. místo). Problémem je také velká obtížnost nalezení vhodných uchazečů o zaměstnání způsobená jejich nízkou či nevhodnou kvalifikací neodpovídající požadavkům pracovního trhu. Velmi kladně je naopak hodnocena aktivní politika

trhu práce a práva zaměstnanců. Z hlediska flexibility mezd zaujímá Česká republika 15. místo (WEF, 2019).

4.1.2 Slovensko

Slovenská republika je charakterizována jako malá otevřená ekonomika orientující se převážně na export. Z hlediska hospodářství je země silně závislá na svém největším obchodním partnerovi, kterým je pro ni Německo. Klíčovou oblast z hlediska hospodářství tvoří automobilový průmysl, neboť Slovensko je v přepočtu na 1000 obyvatel největším výrobcem osobních automobilů na světě. Mezi další významná průmyslová odvětví patří elektrotechnický a chemický průmysl (BusinessInfo.cz, 2021).

Z hlediska globálního žebříčku konkurenceschopnosti zveřejňovaného Světovým ekonomickým fórem je Slovensko na 42. místě ze všech 141 hodnocených zemí. Z pohledu dílčích hodnocených ukazatelů patří rovněž jako Česká republika mezi makroekonomicky stabilní země. Z hlediska pracovního trhu se však neumístilo příliš dobře a zaujímá až 64. místo. Hlavním problémem je v případě Slovenska nízká flexibilita pracovního trhu způsobená neschopností najímat zahraniční pracovní síly (133. místo) a nízká vnitrostátní mobilita (104. místo). Negativně jsou hodnoceny také praktiky přijímání a propouštění zaměstnanců (114. místo). Naopak z pohledu zaměstnaneckých práv se Slovensko umístilo na 1. místě. Obdobně jako pro Českou republiku je pro Slovensko charakteristické vyšší daňové zatížení, díky kterému se řadí až na 138. místo. Jako jedna z nejhůře hodnocených zemí je Slovensko také z hlediska hledání vhodně kvalifikovaných zaměstnanců, kteří odpovídají požadavkům trhu práce (WEF, 2019).

4.1.3 Polsko

Polsko se obdobně jako Česká republika řadí k ekonomicky vyspělým zemím. Mezi hlavní průmyslová odvětví patří rovněž strojírenství, hutnictví, automobilový, chemický, elektrotechnický, textilní a potravinářský průmysl. Hlavní podíl na tvorbě HDP mají však především služby, jež tvoří téměř 58 % jeho celkové úrovně (BusinessInfo.cz, 2021).

V mezinárodním žebříčku konkurenceschopnosti zveřejňovaným Světovým ekonomickým fórem se Polsko umístilo na 37. místě. Spolu s Českou republikou zaujímá z hlediska makroekonomické stability 1. místo. Z hlediska dílčích sledovaných ukazatelů si nejhůře stojí z hlediska pracovního trhu, kde zaujímá až 70. místo. Velkým problémem je nízká vnitřní pracovní mobilita (127. místo) a rovněž velmi nízká schopnost najímat zahraniční pracovní sílu (118. místo). Polsko tak patří k nejméně flexibilním zemím. Charakteristické je rovněž vyšší daňové zatížení, kterým se Polsko řadí až na 108. místo. Ne příliš kladně je hodnoceno také z hlediska aktivní politiky trhu práce a zaměstnaneckých práv. Vcelku pozitivního hodnocení dosahuje pouze z hlediska flexibility mezd, kde zaujímá 28. místo (WEF, 2019).

4.1.4 Maďarsko

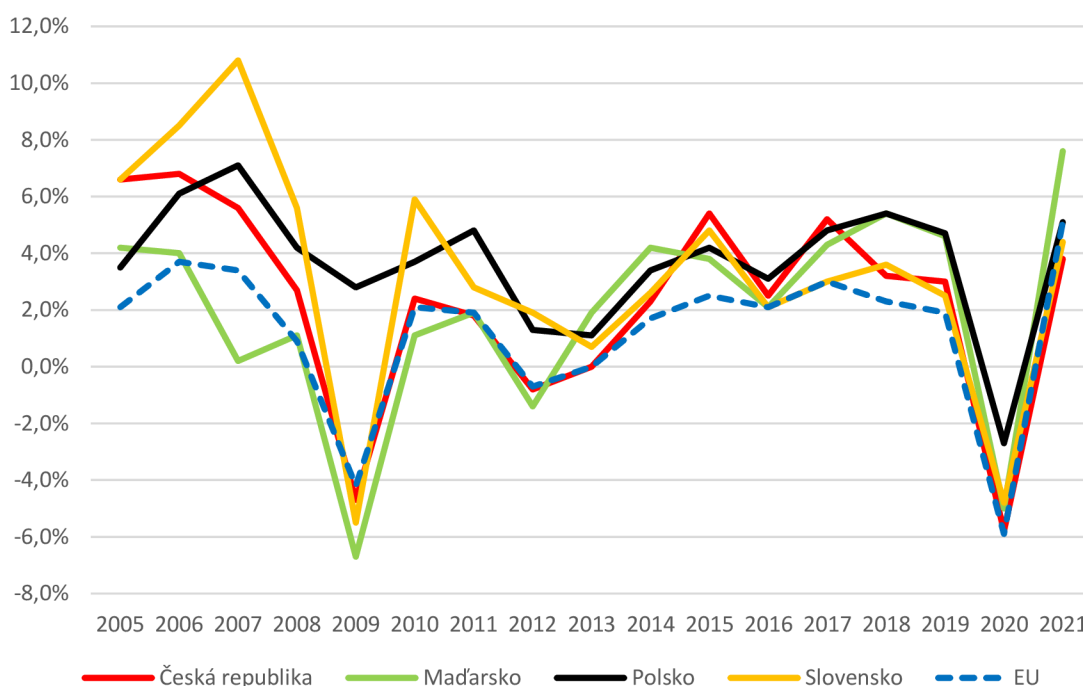
Maďarsko patří rovněž jako ostatní země Visegrádské čtyřky mezi menší otevřené ekonomiky zaměřené na export a silně navázané na Evropskou unii. Hlavním průmyslovým odvětvím, které má až 25% podíl na tvorbě HDP, je automobilový průmysl. Dalším významným odvětvím je strojírenství (EGAP, 2020).

Z hlediska žebříčku globální konkurenceschopnosti se Maďarsko umístilo nejhůře ze všech zemí Visegrádské čtyřky, a to konkrétně na 47. místě. Maďarsko také jako jediné z těchto čtyř zemí nepatří k nejlépe hodnoceným zemím z hlediska makroekonomické stability, neboť zaujímá až 43. místo. Pracovní trh pak řadí Maďarsko až na 80. místo světového žebříčku. Problémem je nízká vnitrostátní pracovní mobilita (132. místo) a nízká mzdová flexibilita (90. místo). Naopak velmi pozitivně je země hodnocena z hlediska najímání zahraniční pracovní síly, kde zaujímá 15. místo. Obdobně jako ostatní země Visegrádské čtyřky je pro zemi charakteristické vyšší daňové zatížení, které ji řadí až na 122. místo. Téměř nejhůře je Maďarsko hodnoceno také z hlediska hledání vhodných uchazečů o zaměstnání v důsledku nízké či neodpovídající kvalifikace, která je trhem práce požadována (WEF, 2019).

4.2 Vývoj ekonomik jednotlivých zemí

K hodnocení výkonnosti ekonomiky je nejčastěji využíván ukazatel HDP, neboli hrubý domácí produkt, který představuje finální celkovou peněžní hodnotu statků a služeb vytvořenou za dané období na určitém území. V následujícím grafu jsou zobrazeny meziroční změny HDP v České republice, Slovensku, Polsku a Maďarsku v porovnání s Evropskou unií v procentuálním vyjádření v letech 2005 až 2021.

Graf 1: Růst reálného HDP v zemích Visegrádské čtyřky a EU v letech 2005-2021 (v%)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě International Monetary Fund

U všech sledovaných ekonomik lze z dlouhodobého hlediska pozorovat velmi podobný trend ve vývoji HDP. Samotná míra změny tempa růstu HDP se však u jednotlivých zemí výrazně lišila. Od roku 2004, kdy sledované státy vstoupily do Evropské unie, se téměř všem ekonomikám vcelku dařilo. Pouze Maďarsko nedokázalo využít přínosů ze vstupu do Evropské unie a růst tamní ekonomiky se v letech 2007 a 2008 téměř zastavil. Ostatním státům Visegrádské čtyřky se však v předkrizovém období až do roku 2007 dařilo a růstem HDP se udržovaly nad průměrem Evropské unie. Nejlépe si vedla ekonomika Slovenska, která v roce 2007

dosáhla 10,8% růstu HDP. V roce 2008 byl však téměř celý svět zasažen ekonomickou krizí, která vygradovala v roce 2009. Tehdy se téměř všechny sledované ekonomiky potýkaly s nejvyšším poklesem tempa růstu HDP. Maďarsko zaznamenalo pokles HDP až o 6,7 %. Naopak nejméně bylo krizí poznamenáno Polsko, které v tu dobu zaznamenalo růst HDP o 2,8 %. Oproti ostatním členským státům Visegrádské čtyřky je Polsko poměrně uzavřenou ekonomikou, čímž je na změny způsobené krizí méně citlivé.

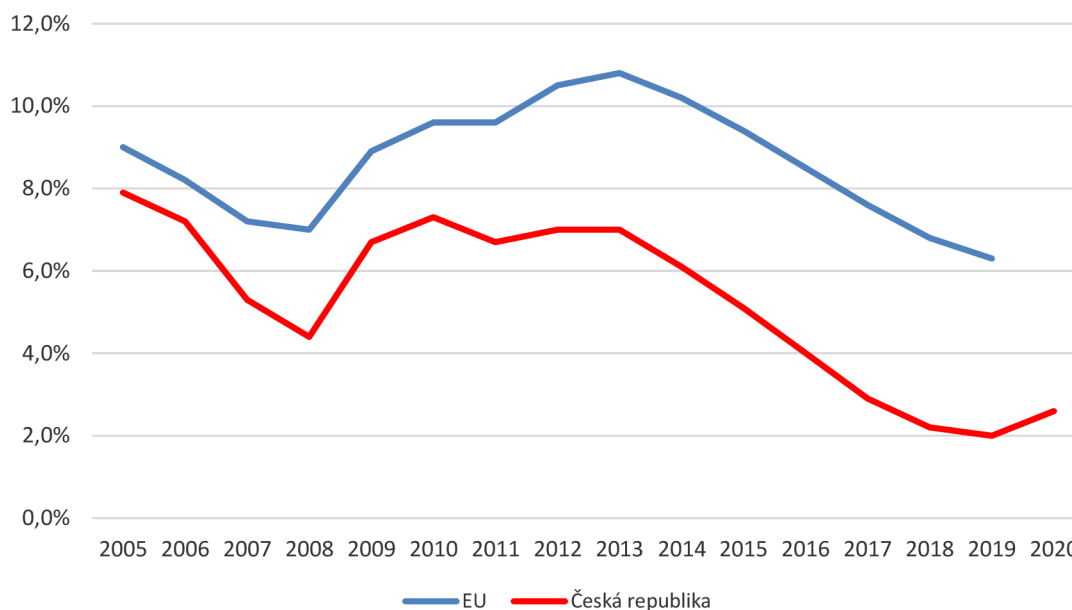
V následujících dvou letech došlo k oživení ekonomiky a všechny sledované státy tak opět zaznamenaly téměř 2% růst HDP. V roce 2012 se však Česká republika a Maďarsko opět potýkaly s poklesem HDP. Naopak Slovenská republika a Polsko zaznamenaly mírný nárůst HDP okolo 1,5 %. V následujících letech je již u všech ekonomik viditelné oživení ekonomiky v podobě opětovného růstu HDP. V roce 2020 byl však téměř celý svět zasažen pandemií koronaviru, která opět způsobila značný hospodářský pokles. Opatření, která byla přijatá za účelem snížení šíření nákazy, způsobila pokles ve všech oblastech domácího užití. Všechny sledované ekonomiky tak opět zaznamenaly značný pokles v tempu růstu HDP, a to až okolo 6 %. V roce 2021 se však epidemická situace zlepšila a došlo k uvolnění protiepidemických opatření, což způsobilo opětovné oživení ekonomiky v podobě zvýšení investic a spotřeby domácností. Sledované ekonomiky tak opět zaznamenaly růst HDP. Nejvyšší nárůst ve výši 7,6 % zaznamenalo Maďarsko. Naopak v České republice vzrostlo HDP pouze o 3,8 %.

4.3 Vývoj celkové míry nezaměstnanosti ve vybraných zemích

4.3.1 Česká republika

Česká republika patří k zemím s nejnižší mírou nezaměstnanosti v Evropské unii. Z dlouhodobého hlediska křivka míry nezaměstnanosti České republiky kopíruje trend křivky míry nezaměstnanosti Evropské unie. Míra nezaměstnanosti České republiky se také dlouhodobě nachází pod průměrem EU. Vývoj celkové míry nezaměstnanosti v České republice a EU je zaznamenán v následujícím grafu.

Graf 2: Vývoj celkové míry nezaměstnanosti v České republice a EU v letech 2005-2020 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostat

Po vstupu České republiky do Evropské unie je až do roku 2008 viditelný klesající trend míry nezaměstnanosti. Ekonomická krize v roce 2008 však způsobila pokles HDP a projevila se také na indikátorech trhu práce. Míra nezaměstnanosti tak od roku 2008 až do roku 2010 rostla a vyšplhala se až na úroveň 7,3 %. Dopady ekonomické krize se Česká republika snažila zmírnit nejrůznějšími opatřeními. Mezi ně patřilo například snížení sazeb pojistného a nemocenského pojištění. Dále snížila také sazbu daně z příjmu právnických osob o 1 % na 20 %. Vláda také navýšila své investice do objemu platů státních zaměstnanců, což mělo na vývoj nezaměstnanosti pozitivní vliv (Potužáková, 2012). Od roku 2010 se tak míra nezaměstnanosti začala snižovat. Česká republika se však nacházela v recesi, která v roce 2012 způsobila opětovný mírný nárůst míry nezaměstnanosti. Od roku 2014 se však míra nezaměstnanosti začala opět postupně snižovat.

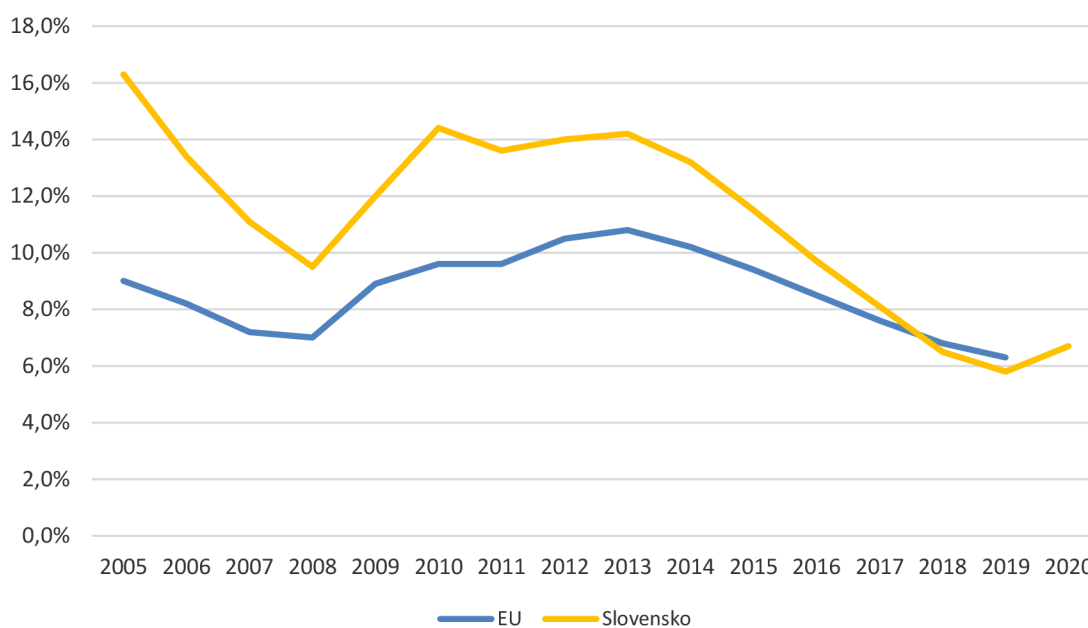
Míra nezaměstnanosti klesala až do roku 2019, kdy také dosáhla své doposud nejnižší úrovně 2 %. V roce 2020 však zasáhla Českou republiku spolu s dalšími státy pandemie koronaviru. V souvislosti s protiepidemickými opatřeními se mnoho firem dostalo do existenčních problémů a byly nuceny své zaměstnance propustit.

Nezaměstnanost České republiky tak v roce 2020 stoupla na 2,6 % a dále rostla i během roku 2021. V listopadu roku 2021 dosahovala 3,3 %. Česká republika se však i přes dopady koronavirové krize nacházela hluboce pod průměrem EU.

4.3.2 Slovensko

Míra nezaměstnanosti Slovenské republiky se dlouhodobě nacházela nad průměrem Evropské unie. V roce 2005 dosahovala úrovně 16,3 %. Stejně jako v případě České republiky je však i v případě Slovenské republiky viditelný srovnatelný trend u vývoje křivky míry nezaměstnanosti s vývojem křivky míry nezaměstnanosti EU. Vývoj celkové nezaměstnanosti Slovenské republiky a Evropské unie zachycuje následující graf.

Graf 3: Vývoj celkové míry nezaměstnanosti na Slovensku a v EU v letech 2005-2020 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostat

Po vstupu Slovenské republiky do EU, tedy po roce 2004, je až do roku 2008 viditelný klesající trend. Od roku 2008, kdy i na Slovenskou republiku dopadla ekonomická krize, se celková nezaměstnanost zvyšovala a v roce 2010 dosáhla úrovně 14,4 %. V roce 2009 se Slovenská republika rozhodla zavést několik opatření, která měla sloužit k oživení ekonomiky a také snížení nezaměstnanosti.

Z hlediska trhu práce bylo zavedeno několik nových forem příspěvků. Jednalo se například o příspěvek na vytváření nových pracovních míst, na podporu samostatné výdělečné činnosti a také příspěvek na dojíždění za prací. Vláda se dále rozhodla novelizovat zákon o službách zaměstnanosti, díky čemuž byly dočasně uvolněny podmínky pro poskytování investiční pomoci na vytváření nových pracovních míst. Všechna zmíněná opatření byla vytvořena s platností na 1 rok, tedy do konce roku 2010 (Potužáková, 2012). V roce 2010 také celková nezaměstnanost na Slovensku klesla na úroveň 13,6 %. Rovněž Slovensko se však díky negativním důsledkům ekonomické krize dostalo do recese. Následující rok tak míra nezaměstnanosti opět mírně vzrostla.

Od roku 2014 se míra nezaměstnanosti vlivem legislativních regulací a také tvorbou nových pracovních míst opět začala snižovat. V roce 2018 se dostala pod průměr Evropské unie a v roce 2019 dosáhla své nejnižší úrovně, a to 5,8 %. V roce 2020 však rovněž Slovenskou republiku zasáhla pandemie koronaviru, v jejímž důsledku míra nezaměstnanosti vzrostla na úroveň 6,7 %.

4.3.3 Polsko

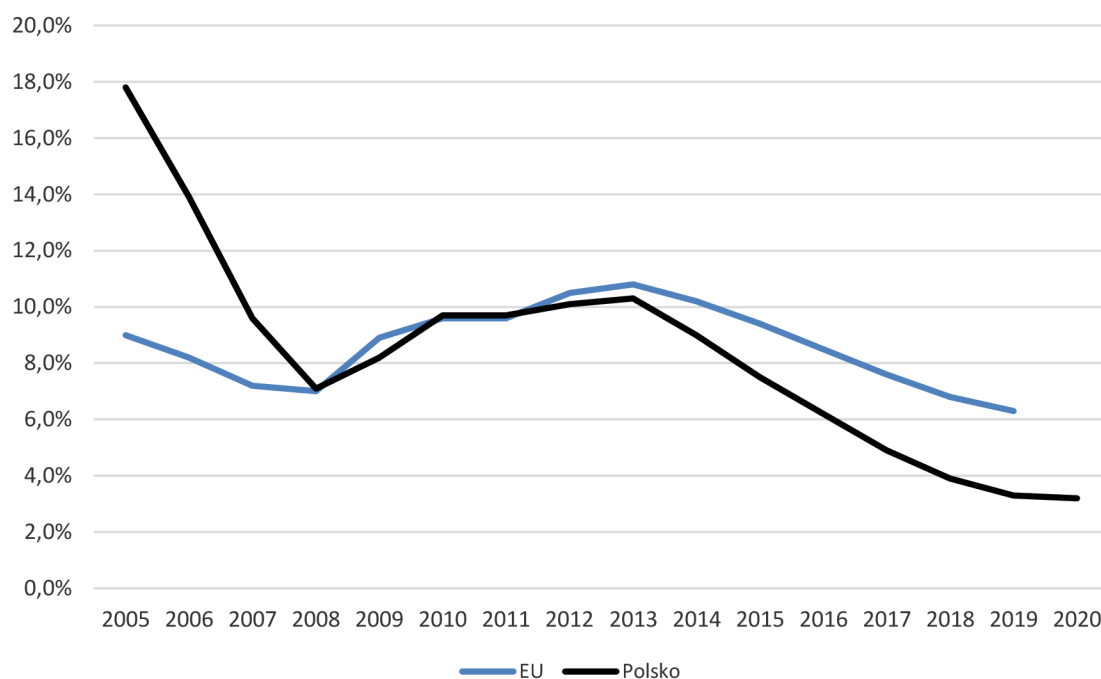
Polsko se před vstupem do Evropské unie potýkalo s velmi vysokou mírou nezaměstnanosti, která dosahovala téměř úrovně 20 %. Vývoj celkové míry nezaměstnanosti v Polsku spolu s průměrem Evropské unie v letech 2005 až 2020 je zobrazen v Grafu 4.

Od roku 2004 se celková míra nezaměstnanosti v Polsku začala značně snižovat. Stále se však nacházela vysoce nad průměrem Evropské unie. Klesající trend přetrvával až do ekonomické krize v roce 2008. Od tohoto roku míra nezaměstnanosti postupně rostla a v roce 2013 dosáhla úrovně 10,3 %. Rok 2008 byl však zlomový rovněž z toho důvodu, že celková míra nezaměstnanosti Polska se od tohoto roku drží pod průměrem Evropské unie.

Pro zmírnění dopadů ekonomické krize vytvořila polská vláda na konci roku 2008 tzv. Stability and Development Plan v objemu zhruba 20 mld. eur. Finanční prostředky byly vyčleněny především na zvýšení záruk za bankovní depozita a podporu mezibankovních půjček, poskytování úvěrů malým a středním podnikům,

kteře měly díky dopadům ekonomické krize zhoršený přístup k úvěřům v komerčních bankách, či snížení daní pro podporu spotřebitelské poptávky. Žádná z opatření však nebyla přímo zaměřena na podporu trhu práce (Potužáková, 2012). Míru nezaměstnanosti se tak podařilo snížit až v roce 2014, a to především díky tvorbě nových pracovních míst a nových profesí prostřednictvím fondů Evropské unie. Pozitivní vliv na polský trh práce měla také nová politika a právní předpisy Evropské unie pro přijímání zaměstnanců. Výraznou změnou byla především regulace ochrany osobních údajů s cílem chránit uchazeče o zaměstnání (Grafton SK, 2022).

Graf 4: Vývoj celkové míry nezaměstnanosti v Polsku a EU v letech 2005-2020 (v%)

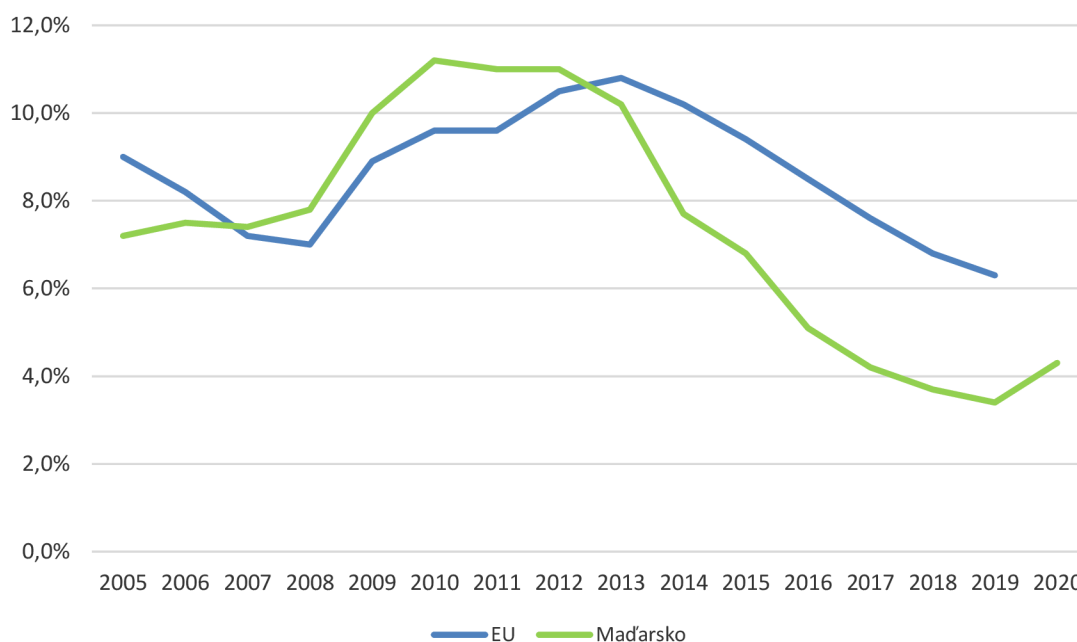
Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostat

Od roku 2014 tak celková míra nezaměstnanosti nabrala klesající trend, který přetrvával až do roku 2020. Přestože Polsko rovněž zasáhla v roce 2020 pandemie koronaviru, která se v průběhu roku 2020 projevila růstem nezaměstnanosti, celková míra nezaměstnanosti za rok 2020 dosáhla své doposud nejnižší úrovně 3,2 %.

4.3.4 Maďarsko

Míra nezaměstnanosti Maďarska patřila dlouhodobě mezi nejnižší v Evropské unii. Vývoj celkové míry nezaměstnanosti Polska v porovnání s průměrem EU v letech 2005-2020 je zaznamenán v následujícím grafu.

Graf 5: Vývoj celkové míry nezaměstnanosti v Maďarsku a EU v letech 2005-2020 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostat

Maďarsko jako jediné ze zemí Visegrádské čtyřky nedokázalo využít přínosů ze vstupu do Evropské unie. Růst tamní ekonomiky se postupně snižoval, v letech 2007 a 2008 se dokonce téměř zastavil, což se promítlo rovněž na vývoji nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti tak od roku 2005 mírně rostla až do roku 2008. Dopady ekonomické krize však způsobily růst míry nezaměstnanosti mnohem výraznějším tempem. Maďarská ekonomika se vlivem krize dostala do velmi vážných problémů. Zemi hrozil státní bankrot, který se podařilo odvrátit až za pomoci půjček Mezinárodního měnového fondu (IMF) a Evropské unie. Čerpání těchto prostředků však bylo podmíněno fiskální konsolidací, kdy jedním z požadavků bylo zrušení 13. platů státních zaměstnanců. Podporu představovalo také snížení daní z příjmu fyzických osob v průměru o 5 % s cílem udržet pracovní místa a zjednodušit daňový systém pro podniky (Potužáková, 2012).

Míru nezaměstnanosti se podařilo výrazněji snížit až v roce 2013. Od tohoto roku se také míra nezaměstnanosti Maďarska dostala pod průměr EU. Klesající trend přetrvával rovněž jako u zbylých zemí Visegrádské čtyřky až do roku 2019. V roce 2020 se na vývoji míry nezaměstnanosti taktéž projevila pandemie koronaviru, která způsobila růst míry nezaměstnanosti na úroveň 4,3 %.

4.4 Vývoj nezaměstnanosti mladých osob ve vybraných státech

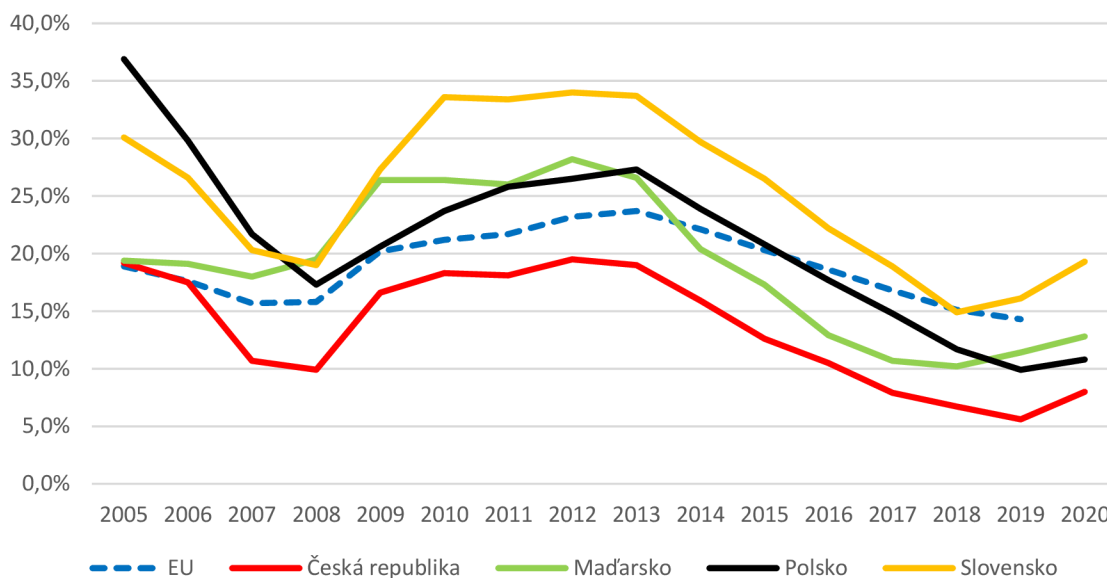
Nezaměstnanost mladých osob představuje pro Evropskou unii stále velmi závažný problém. Mladí lidé představují na trhu práce rizikovou skupinu, která se dlouhodobě potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti. Příčinou jsou mnohdy nedostatečné pracovní zkušenosti či neodpovídající kvalifikace, kvůli čemuž je hledání zaměstnání pro mladé osoby velmi náročný a zdlouhavý proces.

U všech sledovaných zemí lze vidět srovnatelný trend ve vývoji křivek nezaměstnanosti mladých osob. Nejvyšší míry nezaměstnanosti osob ve věku od 15 do 24 let dosahuje Slovensko. V důsledku ekonomické krize dosáhla míra nezaměstnanosti mladých osob v roce 2009 až 27,3 %, což představovalo oproti roku 2008 nárůst o 8,3 p. b. Nejvyšších hodnot bylo dosaženo v roce 2012, kdy míra nezaměstnanosti mladých osob činila 34 %. Od roku 2014 se nezaměstnanost mladých osob začala snižovat, k čemuž přispěl jednak pokles celkové míry nezaměstnanosti, tak zároveň tvorba nových pracovních míst. V roce 2018 bylo dosaženo doposud nejnižší míry nezaměstnanosti mladých osob, a to konkrétně 14,9 %.

Naopak nejnižší míry nezaměstnanosti mladých osob ve věku 15 až 24 let, obdobě jako v případě celkové míry nezaměstnanosti, dosahuje dlouhodobě Česká republika. Od roku 2007 se až do konce sledovaného období nachází pod průměrem Evropské unie. Před ekonomickou krizí v roce 2008 dosahovala míra nezaměstnanosti mladých osob úrovně 9,9 %. V roce 2009 však vzrostla o 6,7 p. b. na úroveň 16,6 %. Nejvyšší úrovně pak dosáhla v roce 2012, kdy činila 19,5 %. Regulační opatření ze strany státu a opětovný růst ekonomiky však přispěly ke zlepšení situace na pracovním trhu a míra nezaměstnanosti mladých osob začala klesat. Klesající trend přetrvával až do roku 2019, kdy míra nezaměstnanosti

mladých osob dosáhla nejnižší úrovně za celé sledované období (5,6 %). Koronavirová krize však od roku 2019 způsobila opětovný růst, který přetrvával i během roku 2021.

Graf 6: Vývoj nezaměstnanosti mladých osob ve věku 15-24 let v zemích Visegrádské čtyřky v letech 2005-2020 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostat

Míra nezaměstnanosti mladých osob na maďarském pracovním trhu se po vstupu do Evropské unie až do roku 2008 pohybovala na úrovni okolo 19 %. Již počátek ekonomické krize však v roce 2009 způsobil nárůst o 6,9 p. b. na úroveň 26,4 %. Vyvrcholení krize v roce 2012 pak představovalo nárůst míry nezaměstnanosti mladých osob o další 2,2 p. b. na úroveň 28,2 %. Po roce 2012 se situace na trhu práce opět začala zlepšovat a míra nezaměstnanosti mladých osob až do roku 2018 postupně klesala. V roce 2018 zároveň dosáhla doposud nejnižší úrovně 10,2 %. V roce 2019 nabrala opět mírně rostoucí trend, který v roce 2020 ještě více prohloubila pandemie koronaviru.

Nejvyšší míry nezaměstnanosti mladých osob na počátku sledovaného období dosahovalo Polsko. Míra nezaměstnanosti mladých osob se v roce 2005 pohybovala na úrovni 36,9 %. Do počátku ekonomické krize v roce 2008 však výrazně klesla, a to téměř o 11 p. b. na úroveň 7,1 %. Dostala se tedy pod úroveň Slovenska i Maďarska. Ekonomická krize a její dopady však způsobily opětovný nárůst míry

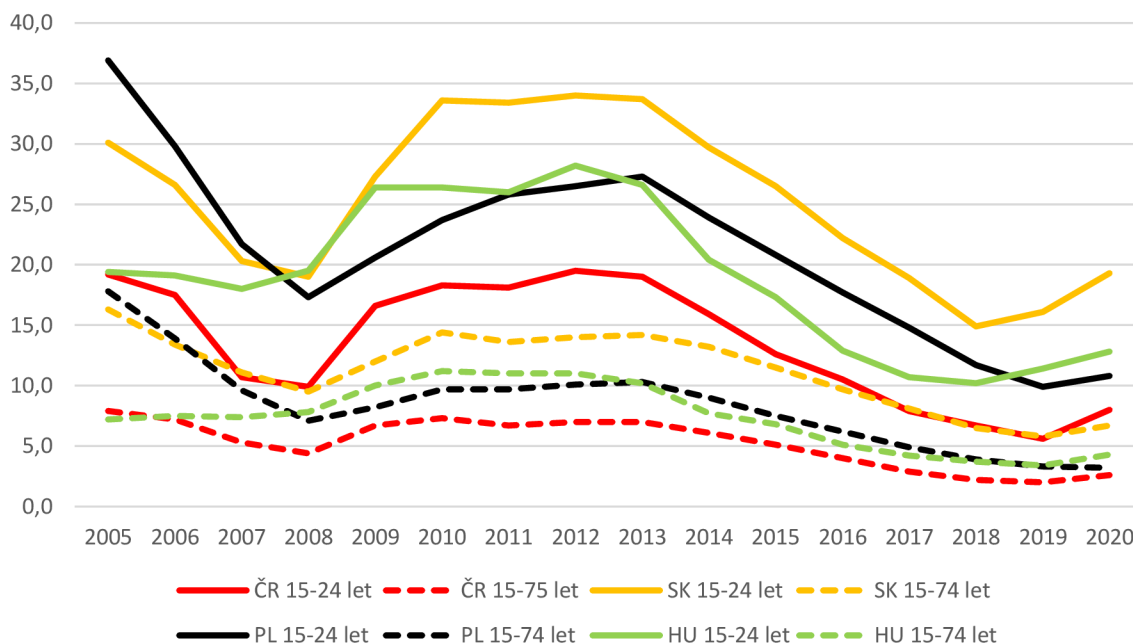
nezaměstnanosti mladých osob. Do roku 2013 se tak zvýšila o 10 p. b. Polsko se však jako jedna z mála světových ekonomik potýkala po ekonomické krizi pouze s mírnými následky a jako jedna z mála zemí se nepotýkala s následnou recesí. Opatření polské vlády na zmírnění dopadů krize však nebyly přímo zaměřené na snížení nezaměstnanosti, a proto se nezaměstnanost mladých podařilo snížit obdobně jako u ostatních zemí až v roce 2014. Poté postupně klesala až do roku 2019. Tehdy se dostala na doposud nejnižší úroveň 9,9 %. Koronavirová krize pak způsobila nárůst míry nezaměstnanosti mladých osob o 0,9 p. b. na úroveň 10,8 %.

4.4.1 Nezaměstnanost mladých osob dle věkových kategorií

Míra nezaměstnanosti mladých osob nabývá dlouhodobě mnohem vyšších hodnot než celková míra nezaměstnanosti. V důsledku ekonomické krize v roce 2008 se tato skutečnost ještě více prohloubila. Mladí lidé byli krizí zasaženi více než jiné věkové kategorie a jejich pozice na trhu práce se tak razantně zhoršila.

Následující graf zachycuje vývoj míry nezaměstnanosti v České republice, Slovensku, Polsku a Maďarsku z pohledu celkové nezaměstnanosti a nezaměstnanosti mladých osob ve věku 15-24 let.

Graf 7: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob (15-24 let) a celkové míry nezaměstnanosti v zemích Visegrádské čtyřky v letech 2005-2020 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostat

Z grafu je viditelné, že u všech čtyř sledovaných zemí nabývá míra nezaměstnanosti mladých osob výrazně vyšších hodnot než celková míra nezaměstnanosti. Největší rozpětí je viditelné u Slovenska. V roce 2012 činil největší rozdíl mezi celkovou mírou nezaměstnanosti a mírou nezaměstnanosti mladých osob celkem 20 p. b. Naopak nejmenší rozdíly mezi celkovou mírou nezaměstnanosti a mírou nezaměstnanosti mladých osob vykazuje Česká republika, kdy bylo největšího rozdílu 12,5 p. b. dosaženo rovněž v roce 2012.

Z grafu je dále viditelné, že největších rozdílů mezi celkovou mírou nezaměstnanosti a mírou nezaměstnanosti mladých osob bylo ve všech sledovaných zemích dosahováno od roku 2009, a to v důsledku negativních dopadů ekonomické krize, přestože jimi byly zasaženy všechny věkové kategorie nezaměstnaných. Nezaměstnanost mladých osob tedy reagovala na důsledky krize výrazně více. Zároveň po opětovném oživení ekonomiky, tedy po roce 2013, klesala míra nezaměstnanosti mladých osob rychleji než celková míra nezaměstnanosti. V roce 2019 tak bylo v České republice a Polsku dosaženo nejmenších rozdílů mezi celkovou mírou nezaměstnanosti a mírou nezaměstnanosti mladých osob. Na Slovensku a v Maďarsku bylo nejmenších rozdílů dosaženo již v roce 2018.

Míru nezaměstnanosti mladých osob lze dle Eurostatu rozlišit také s ohledem na jejich věk, a to na kategorii 15-19 let a 20-24 let (Eurostat, 2022). Vývoj měr nezaměstnanosti mladých osob ve vybraných zemích v těchto dvou věkových kategoriích je zaznamenán v Tabulce 1.

Z tabulky je patrné, že míra nezaměstnanosti byla u všech sledovaných zemí vyšší ve skupině mladých osob ve věku od 15 do 19 let. Největších rozdílů mezi mírou nezaměstnanosti mladých ve věku 15-19 let a 20-24 let je dosahováno v České republice, kde je průměrný rozdíl mezi těmito věkovými kategoriemi tvořen zhruba 22 p. b. Značné rozdíly jsou viditelné také na Slovensku a v Maďarsku. Nejmenších rozdílů je pak dosahováno v Polsku. V předkrizovém období zde míry nezaměstnanosti mladých ve věku 15-19 let a 20-24 let dosahovaly téměř stejných úrovní. Od roku 2008 se však i zde daří mnohem lépe mladým osobám ve věku od 20 do 24 let.

Tabulka 1: Míra nezaměstnanosti mladých osob v kategoriích 15-19 let a 20-24 let v zemích Visegrádské čtyřky v letech 2005-2020 (v %)

	Česká republika		Slovensko		Polsko		Maďarsko	
	15-19 let	20-24 let	15-19 let	20-24 let	15-19 let	20-24 let	15-19 let	20-24 let
2005	43,2	15,7	62,6	26,1	35,7	37,0	37,7	17,4
2006	38,7	14,6	55,6	22,6	30,8	29,6	37,5	17,2
2007	26,9	8,8	45,7	17,1	22,2	21,6	35,7	16,4
2008	24,4	8,0	42,2	16,2	20,1	16,9	37,7	17,9
2009	34,5	14,3	53,3	24,4	27,4	19,8	49,7	24,5
2010	39,2	15,9	61,6	30,5	30,5	22,8	45,5	24,9
2011	41,7	15,4	67,2	29,6	33,5	24,9	43,2	24,7
2012	46,4	16,7	62,7	30,8	37,7	25,3	51,7	26,4
2013	43,1	16,8	62,4	30,9	37,0	26,3	52,4	24,3
2014	36,8	13,6	56,3	27,0	35,9	22,7	38,4	18,7
2015	31,8	10,7	53,1	23,9	32,9	19,7	32,6	15,6
2016	24,6	9,2	45,0	19,7	32,2	16,3	26,3	11,5
2017	22,1	6,5	45,4	15,9	23,0	14,1	24,0	9,2
2018	18,0	5,6	36,4	12,2	19,7	11,1	22,7	8,6
2019	15,8	4,5	44,5	13,0	19,2	9,0	23,3	9,8
2020	21,5	6,5	44,4	16,8	17,2	10,3	25,2	11,4

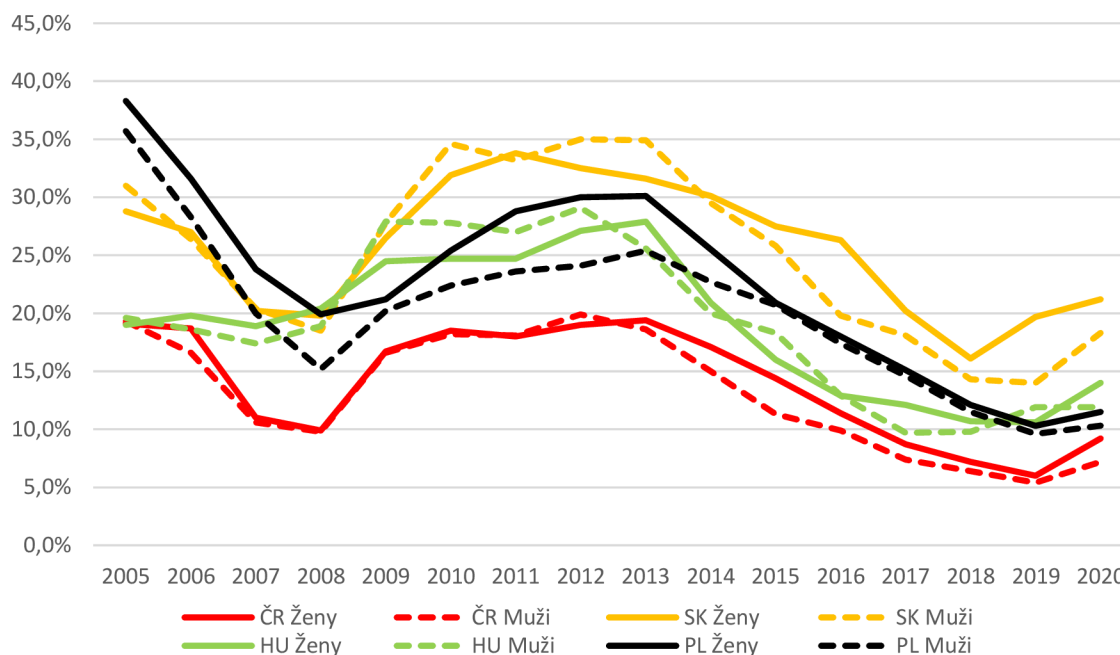
Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostat

Mladí lidé ve věku 15-19 let jsou převážně jedinci, kteří mají pouze základní vzdělání, tedy primární a nižší sekundární vzdělání. Z důvodu jejich nízké kvalifikace jsou tak pro potenciální zaměstnavatele méně atraktivní. Mladí lidé ve věku 20-24 let také mnohdy pokračují ve studiu na terciální úrovni vzdělání, což jim zajišťuje lepší podmínky na trhu práce a zároveň lepší možnosti pro budoucí uplatnění, avšak zároveň ovlivňuje také jejich zaměstnanost a nezaměstnanost. Míra zaměstnanosti bývá z důvodu pokračování ve studiu u této věkové kategorie velmi nízká.

4.4.2 Nezaměstnanost mladých osob dle pohlaví

Míru nezaměstnanosti je možné sledovat také z hlediska pohlaví nezaměstnaných. Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let dle pohlaví v zemích Visegrádské čtyřky zachycuje Graf 8.

Graf 8: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob (15-24 let) dle pohlaví v zemích Visegrádské čtyřky v letech 2005-2020 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostat

U všech sledovaných zemí je viditelný shodný trend z hlediska vývoje míry nezaměstnanosti mladých žen a mužů. Dle Eurostatu (2022) však nabývá v průměru EU míra nezaměstnanosti mladých žen typicky vyšších hodnot než míra nezaměstnanosti mladých mužů. Z námi sledovaných zemí však tuto skutečnost potvrzuje pouze Polsko a Česká republika. Míra nezaměstnanosti mladých žen v Polsku je po celé sledované období vyšší než míra nezaměstnanosti mladých mužů. Nejvyšších rozdílů mezi mírou nezaměstnanosti mladých žen a mužů v procentních bodech bylo v Polsku dosahováno v letech 2010-2014, tedy v období, kdy na trh práce působily důsledky ekonomické krize. Přestože se Polsko jako jedna z mála zemí potýkalo pouze s mírnými důsledky krize, míra nezaměstnanosti mladých žen v tomto období vzrostla až o 5,9 p. b. na úroveň 30 %. Od roku 2014 se však podařilo míru nezaměstnanosti mladých žen i mužů postupně snižovat. V letech 2015-2019

navíc dosahovaly míry nezaměstnanosti mladých žen i mužů téměř shodných hodnot. V roce 2020 pak byla míra nezaměstnanosti mladých žen o 1,2 p. b. vyšší než míra nezaměstnanosti mladých mužů.

V České republice je míra nezaměstnanosti mladých žen rovněž během téměř celého sledovaného období vyšší než míra nezaměstnanosti mladých mužů. Do roku 2011 byly však rozdíly mezi mírou nezaměstnanosti mladých žen a mužů téměř minimální. V letech 2011 a 2012 navíc míra nezaměstnanosti mladých mužů převýšila míru nezaměstnanosti mladých žen. V roce 2012 se jednalo o rozdíl 0,9 p. b. V tomto roce se míra nezaměstnanosti mladých mužů vyšplhala na nejvyšší dosaženou úroveň 19,9 %. Míra nezaměstnanosti mladých žen dosáhla své doposud nejvyšší úrovně během sledovaného období až o rok později, tedy v roce 2013. Během následujících let se míru nezaměstnanosti obou pohlaví dařilo postupně snižovat. Míra nezaměstnanosti mladých mužů však od roku 2014 klesala rychleji, což mohlo být způsobeno expanzí tradičně mužských odvětví. V roce 2019 se míry nezaměstnanosti obou pohlaví dostaly na své nejnižší úrovně, a to v případě mužů na 5,4 %, a v případě žen na 6 %. V tomto roce se navíc míry nezaměstnanosti mladých mužů i žen opět výrazně přiblížily. Koronavirová krize v roce 2020 představovala opětovný růst v míře nezaměstnanosti, která se projevila u obou pohlaví. Nezaměstnanost mladých mužů však vzrostla v tomto roce rychleji než nezaměstnanost mladých žen.

V Maďarsku převládala vyšší nezaměstnanost mladých žen do roku 2008. V důsledku ekonomické krize však míra nezaměstnanosti mladých žen i mužů začala růst. Míra nezaměstnanosti mladých mužů navíc od tohoto roku začala růst rychleji než míra nezaměstnanosti mladých žen. Až do roku 2012 byla míra nezaměstnanosti mladých mužů vyšší, a to v průměru zhruba o 3 p. b. V roce 2012 také míra nezaměstnanosti mladých mužů dosáhla své doposud nejvyšší úrovně, a to 29,1 %. Z pohledu žen bylo nejvyšší míry nezaměstnanosti dosaženo v roce 2013, a to konkrétně 27,9 %. Od roku 2014 se míra nezaměstnanosti snižovala. Během následujících let však opět docházelo střídavě k rychlejšímu růstu míry nezaměstnanosti mladých žen a míry nezaměstnanosti mladých mužů. Z pohledu

mužů bylo nejnižší úrovně míry nezaměstnanosti dosaženo v roce 2017 (9,7 %) a z pohledu žen až v roce 2019 (10,6 %).

Rovněž v případě slovenského pracovního trhu nelze z dostupných dat jednoznačně prokázat, zda míra nezaměstnanosti mladých žen dosahuje dlouhodobě vyšší či nižší úrovně než míra nezaměstnanosti mladých mužů. U obou pohlaví je však viditelný shodný trend po celé sledované období. Nejvyšší úrovně míry nezaměstnanosti mladých mužů bylo dosaženo v roce 2012 (35 %). Z pohledu žen byla nejvyšší úroveň míry nezaměstnanosti dosažena již v roce 2011 (33,8 %). Největšího rozdílu v podobě 3,3 p. b. v úrovních nezaměstnanosti mladých žen a mužů bylo dosaženo v roce 2013, kdy míra nezaměstnanosti žen činila 31,6 % a míra nezaměstnanosti mužů 34,9 %. Od roku 2014 se míra nezaměstnanosti začala obdobně jako u ostatních států Visegrádské čtyřky snižovat. Míra nezaměstnanosti mladých mužů klesala rychlejším tempem a na své minimum dosáhla v roce 2019 (14 %). Z pohledu žen byla nejnižší úroveň míry nezaměstnanosti naměřena již v roce 2018 (16,1 %).

4.4.3 Nezaměstnanost mladých osob dle úrovně dosaženého vzdělání

Úroveň dosaženého vzdělání je dalším determinantem určujícím postavení na trhu práce. Vyšší mírou nezaměstnanosti jsou většinou postiženy osoby s nejnižším stupněm dosaženého vzdělání. S růstem úrovně dosaženého vzdělání tak riziko nezaměstnanosti klesá.

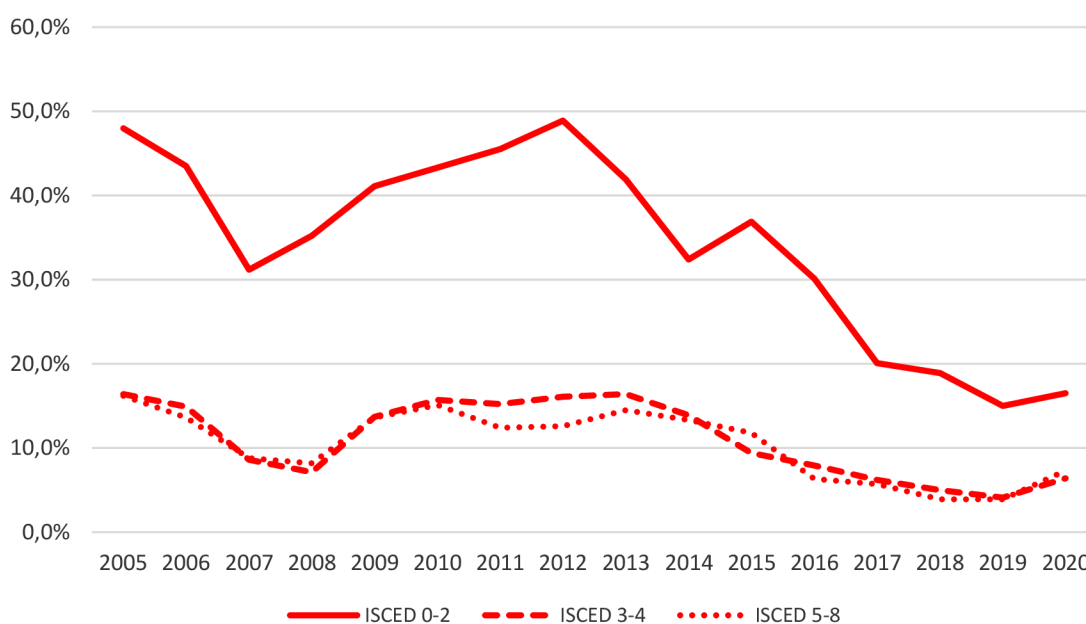
Pro účely diplomové práce bude úroveň dosaženého vzdělání členěna dle mezinárodních standardů International Standard Classification of Education (ISCED) 2011. Kategorie ISCED 0-2 zahrnuje předškolní, primární a nižší sekundární úroveň dosaženého vzdělání. Kategorie ISCED 3-4 pak zahrnuje vyšší sekundární a postsekundární neterciární vzdělání a poslední kategorie ISCED 5-8 představuje terciární vzdělání.

Z důvodu přehlednosti bude vývoj nezaměstnanosti mladých osob dle úrovně dosaženého vzdělání popsán pro každou sledovanou zemi zvlášť. Pro Maďarsko bude vývoj nezaměstnanosti sledován z důvodu nedostupnosti údajů pouze za období 2005-2015. Obdobně bude z důvodu nedostupnosti potřebných dat popsán vývoj nezaměstnanosti také na Slovensku, kdy se zaměříme na období od roku 2005

do roku 2016. V České republice a Polsku bude popsán vývoj standardně za období od roku 2005 do roku 2020.

Graf 9 zachycuje vývoj nezaměstnanosti mladých osob dle úrovně dosaženého vzdělání v České republice. Z grafu je patrný enormní rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob s nízkou úrovní dosaženého vzdělání a osob se střední či vysokou úrovní dosaženého vzdělání.

Graf 9: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob (15-24 let) v České republice dle úrovně dosaženého vzdělání v letech 2005-2020 (v %)

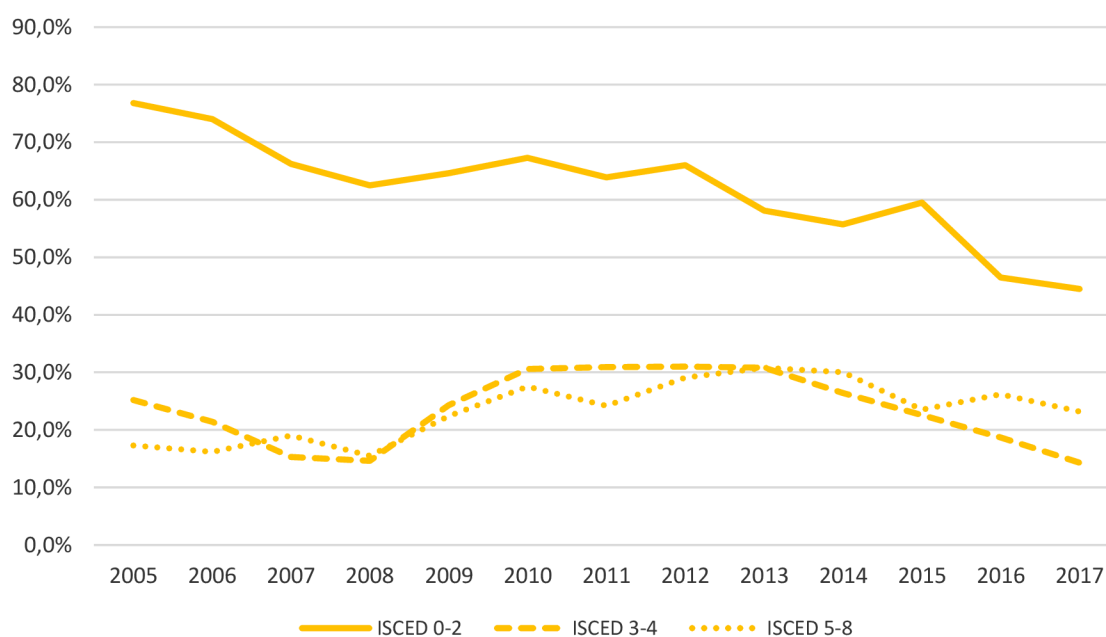
Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostat

U všech tří úrovní vzdělání je však z hlediska vývoje viditelný srovnatelný trend. Míra nezaměstnanosti osob s nízkou kvalifikací dosáhla své nejvyšší úrovně v roce 2012, kdy činila téměř 49 %. Ve stejném roce bylo také dosaženo největšího rozdílu mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob s nízkou úrovní dosaženého vzdělání a střední úrovní dosaženého vzdělání, a to konkrétně 32,8 p. b. Rozdíl oproti vysoké úrovni dosaženého vzdělání byl tvořen až 36,6 p. b. Od tohoto roku ale míra nezaměstnanosti mladých osob s nízkou kvalifikací klesala, k čemuž přispěl opětovný růst ekonomiky a také pokles celkové míry nezaměstnanosti.

Míry nezaměstnanosti mladých osob se střední úrovní dosaženého vzdělání a vysokou úrovní dosaženého vzdělání se během sledovaného období vyvíjely velmi

podobně a z hlediska úrovně mezi nimi nebyly zaznamenány velké rozdíly. V předkrizovém období vykazovaly vyšší míru nezaměstnanosti mladí lidé se střední úrovní vzdělání. Během ekonomické krize se však situace obrátila. Přestože během ní rostla míra nezaměstnanosti mladých osob na všech úrovních dosaženého vzdělání, míra nezaměstnanosti mladých osob se středním vzděláním rostla rychleji než u mladých osob s vysokým vzděláním. Na svou nejvyšší úroveň se míra nezaměstnanosti osob s vysokým vzděláním dostala již v roce 2010 (15,1 %), zatímco v případě osob se středním vzděláním bylo dosaženo nejvyšší míry nezaměstnanosti až v roce 2013 (16,4 %). Během krize se tedy na pracovním trhu dařilo mladým lidem s vysokou úrovní vzdělání lépe než mladým lidem se střední úrovní vzdělání. Stejně tak tomu bylo od roku 2015 až do roku 2019, kdy míry nezaměstnanosti mladých na úrovni středního i vysokého vzdělání dosáhly své minimální úrovně. Míra nezaměstnanosti mladých osob se středním vzděláním v roce 2019 činila 4,1 % a s vysokým vzděláním 3,9 %. Koronavirová krize způsobila v roce 2020 růst míry nezaměstnanosti mladých na všech úrovních dosaženého vzdělání. Nejvíce však byly zasaženy právě osoby s vysokou úrovní vzdělání kdy nárůst činil 3,4 p. b.

Graf 10: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob (15-24 let) na Slovensku dle úrovně dosaženého vzdělání v letech 2005-2017 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostat

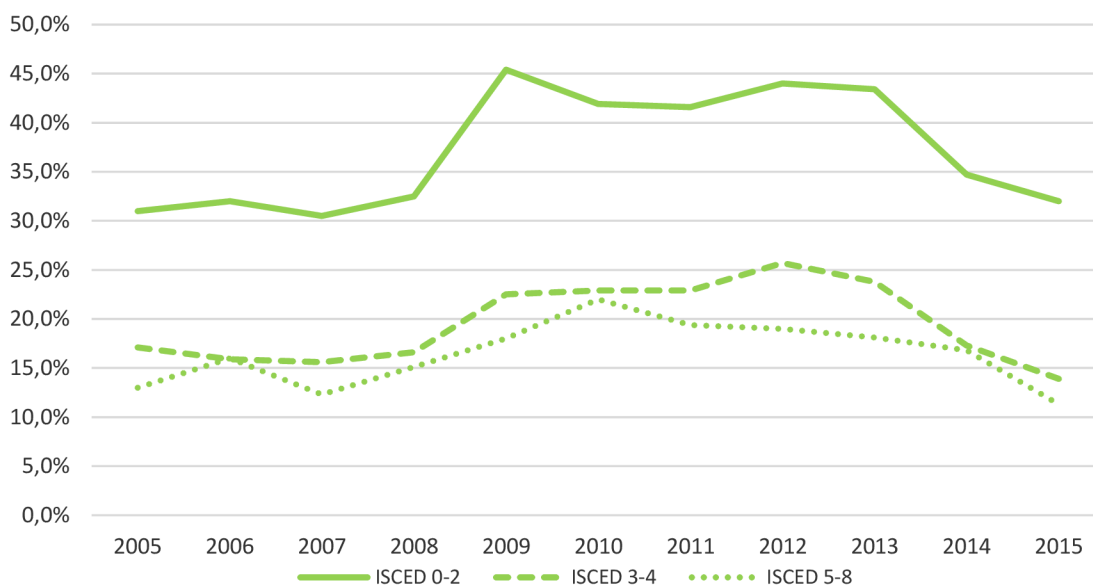
Obdobně jako v případě České republiky je i na Slovensku viditelný značný rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob s nízkou úrovní dosaženého vzdělání a mírou nezaměstnanosti mladých osob se střední a vysokou úrovní dosaženého vzdělání. V předkrizovém období míra nezaměstnanosti mladých s nízkou úrovní vzdělání postupně klesala až do roku 2008. Zajímavostí však je, že byla ekonomickou krizí zasažena výrazně méně než míra nezaměstnanosti mladých se středním a vysokým vzděláním. Zároveň byla krizí zasažena také nejméně ze všech sledovaných zemí. Do roku 2010 byl zaznamenán nárůst o pouhé 4,8 p. b. Poté kromě dvou mírných výkyvů v letech 2012 a 2015 postupně klesala až do konce sledovaného období. Míra nezaměstnanosti mladých osob s nejnižší úrovní dosaženého vzdělání na Slovensku však přesto dosahuje nejvyšších úrovní ze všech sledovaných zemí. Na počátku sledovaného období dosahovala úrovně 76,8 %. Svě nejnižší úrovně pak dosáhla v roce 2017, kdy činila 44,5 %. Přesto se však jedná o nejvyšší hodnotu míry nezaměstnanosti mladých osob s nízkým vzděláním ze všech sledovaných zemí.

Z pohledu vývoje míry nezaměstnanosti mladých lidí se střední a vysokou úrovní dosaženého vzdělání je opět viditelný velmi podobný trend. Do roku 2006 dosahovala nejnižších úrovní míra nezaměstnanosti mladých osob s vysokým vzděláním. V roce 2007 se však situace obrátila a až do roku 2008 se na trhu dařilo lépe osobám se střední úrovní dosaženého vzdělání. Ekonomická krize následně způsobila růst nezaměstnanosti mladých osob na obou úrovních dosaženého vzdělání. Míra nezaměstnanosti mladých osob se středním vzděláním však rostla rychleji. Svě nejvyšší úrovně dosáhla v roce 2012, kdy činila 31 %. Míra nezaměstnanosti mladých osob s vysokým vzděláním dosáhla nejvyšší úrovně o rok později, kdy činila 30,8 %. V roce 2013 navíc míry nezaměstnanosti mladých na obou úrovních dosaženého vzdělání dosahovaly shodné úrovně (30,8 %).

Od roku 2013 se míra nezaměstnanosti mladých na úrovni středního i vysokého vzdělání začala snižovat. Rychleji však až do konce sledovaného období klesala míra nezaměstnanosti mladých osob se střední úrovní vzdělání. Situace se tedy obrátila a po ekonomické krizi se na trhu práce začalo lépe dařit právě mladým lidem se střední úrovní vzdělání. Zajímavostí také je, že míra nezaměstnanosti mladých osob

s vysokou úrovní dosaženého vzdělání činila na konci sledovaného období vyšších hodnot, než kterých dosahovala v roce 2005. Naproti tomu míra nezaměstnanosti mladých se střední úrovní dosaženého vzdělání na konci sledovaného období klesla na svou nejnižší úroveň 14,3 %.

Graf 11: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob (15-24 let) v Maďarsku dle úrovně dosaženého vzdělání v letech 2005-2015 (v %)

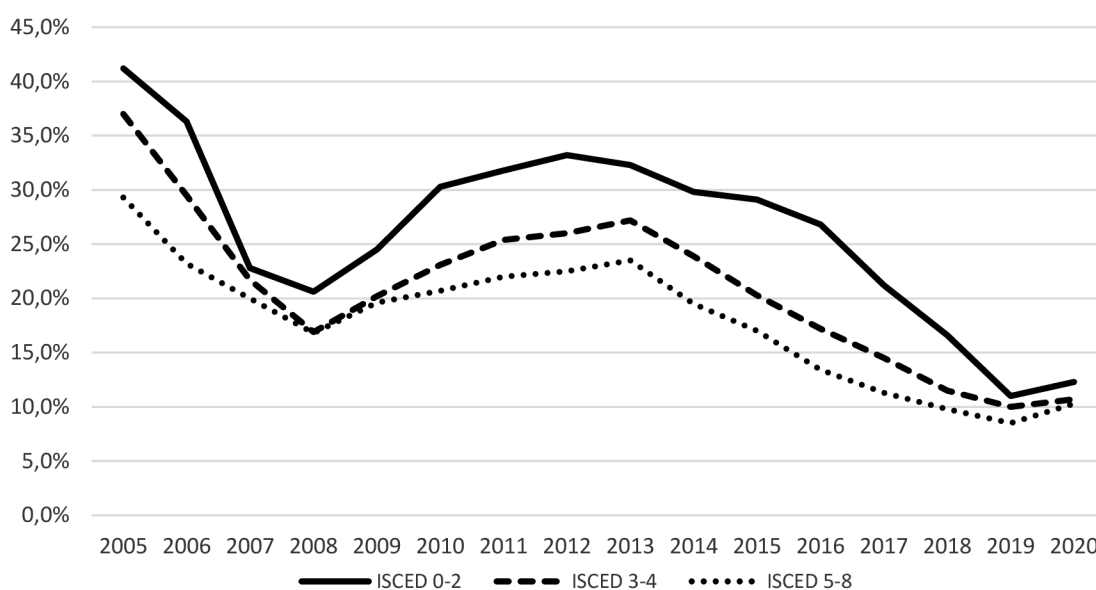
Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostat

Značný rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob s nízkou úrovní dosaženého vzdělání a mírou nezaměstnanosti mladých osob se střední a vysokou úrovní dosaženého vzdělání je viditelný také v Maďarsku. V předkrizovém období se míra nezaměstnanosti mladých s nízkou úrovní vzdělání pohybovala na úrovni 32 %. V roce 2009 však vzrostla o 12,9 p. b. na svou nejvyšší úroveň za sledované období, a to 45,4 %. V následujících dvou letech byl zaznamenán mírný pokles, avšak v roce 2012 byl zaznamenán opětovný nárůst ve výši 2,4 p. b. Od tohoto roku se míra nezaměstnanosti mladých osob s nízkou úrovní vzdělání postupně snižovala.

Míra nezaměstnanosti mladých osob se středním a vysokým vzděláním se jako v případě ostatních zemí vyvíjela velmi podobně. Zároveň mezi jejich úrovněmi nebylo dosahováno značných rozdílů. Z grafu je však viditelné, že nejnižší míru nezaměstnanosti si během celého sledovaného období udržují mladí lidé s vysokou úrovní dosaženého vzdělání. Největšího rozdílu mezi mírou nezaměstnanosti

mladých osob se středním a vysokým vzděláním ve výši 6,7 p. b. bylo dosaženo v roce 2012, kdy míra nezaměstnanosti mladých osob se střední úrovní vzdělání dosahovala své nejvyšší úrovně 25,7 %. Míra nezaměstnanosti mladých osob s vysokou úrovní vzdělání dosahovala své nejvyšší úrovně již v roce 2010, kdy činila 22 %. Naopak nejmenšího rozdílu v úrovni bylo dosaženo v roce 2014, kdy byla míra nezaměstnanosti mladých osob s vysokou úrovní vzdělání pouze o 0,5 p. b. vyšší než u mladých osob se střední úrovní dosaženého vzdělání.

Graf 12: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob (15-24 let) v Polsku dle úrovně dosaženého vzdělání v letech 2005-2020 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostat

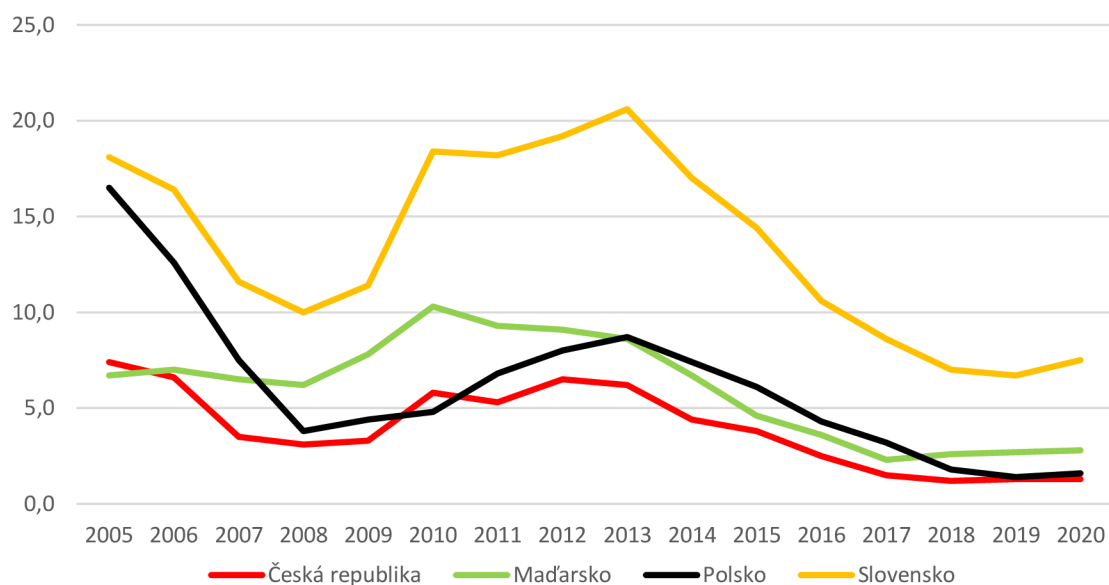
V Polsku jako jediné ze sledovaných zemí není viditelný enormní rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti mladých lidí na jednotlivých úrovních dosaženého vzdělání. U všech tří měr nezaměstnanosti na jednotlivých úrovních dosaženého vzdělání je však viditelný srovnatelný vývojový trend. I v případě Polska však platí, že nejvyšší míra nezaměstnanosti je typická pro mladé osoby se základním vzděláním. Naopak nejlépe se na trhu práce během celého sledovaného období dařilo mladým osobám s vysokou úrovní dosaženého vzdělání. V předkrizovém období míra nezaměstnanosti mladých na všech úrovních dosaženého vzdělání klesala velmi rychlým tempem. Od roku 2005 do roku 2008 klesla míra nezaměstnanosti mladých osob se základním vzděláním o 20,6 p. b., se středním vzděláním o 20,1 p. b. a

s vysokým vzděláním o 12,5 p. b. Ekonomická krize způsobila opětovný růst míry nezaměstnanosti mladých bez ohledu na úroveň dosaženého vzdělání. V roce 2013 však míra nezaměstnanosti osob se základním vzděláním začala klesat. U osob se středním a vysokým vzděláním došlo k poklesu v následujícím roce. Ani ekonomická krize a její následky však nezvýšily míru nezaměstnanosti mladých osob na všech jednotlivých úrovních dosaženého vzdělání na tak vysoké úrovni, kterých dosahovaly na počátku sledovaného období. Nejnižší úrovně míry nezaměstnanosti mladých bylo v případě všech tří úrovní dosaženého vzdělání dosaženo v roce 2019. Míra nezaměstnanosti mladých se základním vzděláním dosahovala úrovně 11 %, míra nezaměstnanosti mladých se středním vzděláním úrovně 10 % a s vysokým vzděláním úrovně 8,5 %.

4.4.4 Nezaměstnanost mladých osob dle délky trvání

Nezaměstnanost je možné sledovat také z hlediska délky jejího trvání. Zvláště závažné dopady se pojí právě s dlouhodobou nezaměstnaností, za kterou je označována nezaměstnanost trvající déle než 1 rok. Dlouhodobá nezaměstnanost může zejména u mladých lidí způsobit dlouhodobé negativní dopady na budoucí výši jejich příjmů či pracovní vyhlídky.

Graf 13: Vývoj dlouhodobé míry nezaměstnanosti mladých osob (15-24 let) v zemích Visegrádské čtyřky v letech 2005-2020 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostat

Dlouhodobá míra nezaměstnanosti mladých lidí v České republice se dle Eurostatu (2022) dlouhodobě udržuje pod průměrem Evropské unie. Až do počátku ekonomické krize měla dlouhodobá míra nezaměstnanosti mladých klesající trend a v roce 2008 se dostala na úroveň 3,1 %. Mírný nárůst byl zaznamenán až v roce 2009, kdy se však zvýšila pouze o 0,2 p. b. na úroveň 3,3 %. Přestože se již od roku 2008 v důsledku ekonomické krize nezaměstnanost mladých lidí zvyšovala, na dlouhodobé míře nezaměstnanosti mladých lidí se její dopady promítly až v roce 2010, kdy vzrostla na úroveň 5,8 %. Mírně rostoucí trend poté přetrvával až do roku 2012, kdy dlouhodobá míra nezaměstnanosti mladých dosáhla úrovně 6,5 %. Poté se opět snižovala až do roku 2018, kdy dosáhla své nejnižší úrovně během sledovaného období (1,2 %). V roce 2019 méně vzrostla o 0,1 p. b. na úroveň 1,3 %, kde setrvala i v roce 2020.

Naopak nejvyšší míru dlouhodobé nezaměstnanosti mladých vykazuje Slovensko. Obdobně jako v České republice její úroveň v předkrizovém období klesala. V roce 2008 se dostala na úroveň 10 %. Dopady ekonomické krize se však na dlouhodobé míře nezaměstnanosti mladých v letech 2009-2013 projevíly nárůstem o 10,6 p. b. na úroveň 20,6 %. V roce 2013 byla tedy dlouhodobá nezaměstnanost mladých dvojnásobná oproti roku 2008. Od roku 2014 však obdobně jako v případě ostatních sledovaných zemí nabrala klesající trend, který přetrvával až do roku 2019, kdy se dostala na úroveň 6,7 %, což představovalo pokles od roku 2013 o 13,9 p. b. V roce 2020 byl v dlouhodobé míře nezaměstnanosti mladých na Slovensku zaznamenán nejvyšší nárůst ze všech čtyř sledovaných zemí, a to o 0,8 p. b. na úroveň 7,5 %.

Také v Polsku dosahovala na počátku sledovaného období dlouhodobá míra nezaměstnanosti mladých velmi vysokých úrovní. Až do roku 2008 však rychlým tempem klesala a dostala se na úroveň 3,8 %, čímž se přiblížila dlouhodobé míře nezaměstnanosti v České republice. Dopady ekonomické krize se na vývoji dlouhodobé míry nezaměstnanosti mladých lidí projevovaly postupným nárůstem přetrvávajícím až do roku 2013, kdy dosáhla úrovně 8,7 %. Od roku 2014 však nabrala klesající trend, který pokračoval až do roku 2019, kdy dosáhla úrovně 1,4 % a dostala se tak na téměř shodnou úroveň s dlouhodobou mírou nezaměstnanosti

mladých osob v České republice. V roce 2020 pak vzrostla o 0,2 p. b. na úroveň 1,6 %.

V Maďarsku se dlouhodobá míra nezaměstnanosti mladých osob během předkrizového období pohybovala na úrovni 6–7 %. V roce 2008 klesala na úroveň 6,2 %. Poté v důsledku ekonomické krize nabrala rostoucí trend, který však přetrvával pouze dva roky. V roce 2010 se dostala na úroveň 10,3 %, což představovalo oproti roku 2008 nárůst o 4,1 p. b. Přestože maďarské ekonomice způsobila ekonomická krize značné problémy, již od roku 2011 začala celková míra nezaměstnanosti mladých klesat, a spolu s ní klesala i jejich dlouhodobá míra nezaměstnanosti. Klesající trend poté přetrvával až do roku 2017, kdy dosáhla úrovně 2,3 %. V následujících třech letech opět převládal mírně rostoucí trend. V roce 2020 dosahovala dlouhodobá míra nezaměstnanosti mladých osob úrovně 2,8 %.

4.5 Testování statistických hypotéz

Nyní budou za účelem ověření vlivu makroekonomických faktorů na míru nezaměstnanosti mladých osob testovány vyslovené hypotézy.

4.5.1 Nezaměstnanost mladých osob a HDP

Nejprve bude zkoumán vztah mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let a ekonomickou výkonností daných zemí. Bude testována první vyslovená hypotéza, tedy že „**Míra nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let je ovlivňována ekonomickou výkonností země.**“

Pro účely analýzy byla zvolena regresní analýza testující závislost mezi závislou proměnnou, v tomto případě mírou nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let, na nezávislé proměnné, v tomto případě ekonomické výkonnosti země. Do regresního modelu byly poté vkládány meziroční rozdíly míry nezaměstnanosti mladých osob (vysvětlující proměnná) a tempo růstu reálného HDP (vysvětlovaná proměnná).

Analýza byla provedena na základě dat z let 2005 až 2020 získaných z databází Eurostat a International Monetary Fund.

Formulace hypotéz:

H0: Mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let a ekonomickou výkonností země neexistuje závislost.

H1: Mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let a ekonomickou výkonností země existuje závislost.

Hladina významnosti byla zvolena 0,05 (5 %). Regresní analýza byla provedena ve statistickém softwaru SPSS Statistics 28. Výsledky regresní analýzy pro jednotlivé země jsou zobrazeny v následujících tabulkách.

Tabulka 2 zachycuje vypočtené statistiky vypovídající o shodě regresního modelu s empirickými daty.

Tabulka 2: Výsledky regresní analýzy

Země	Koeficient korelace	Koeficient determinace
Česká republika	0,804	0,647
Slovensko	0,624	0,390
Polsko	0,594	0,353
Maďarsko	0,692	0,478

Zdroj: Vlastní zpracování

Korelační koeficient měří sílu závislosti mezi danými veličinami a nabývá hodnot z intervalu od -1 do 1. Čím více se pak hodnota korelačního koeficientu blíží k hodnotě 1, tím silnější závislost mezi veličinami je. V případě všech zemí dosahují korelační koeficienty kladných hodnot, což značí přímou lineární závislost mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob a ekonomickou výkonností země. Nejvyšších hodnot nabývá korelační koeficient v případě České republiky. Zde je tedy viditelná poměrně silná lineární závislost. V případě Slovenska, Polska a Maďarska nabývá koeficient korelace nižších hodnot než v případě České republiky, což značí středně silnou lineární závislost.

Koeficient determinace značí, do jaké míry vysvětluje nezávisle proměnná změnu závisle proměnné. Nejvyšší koeficient determinace vychází rovněž v případě České republiky. V tomto případě použitý regresní model vysvětluje přibližně 64,7 % celkové variability. Meziroční rozdíly míry nezaměstnanosti mladých osob jsou tedy z 64,7 % vysvětleny meziroční změnou HDP. Naopak nejnižší koeficient determinace vychází v případě Polska, kdy použitý regresní model vysvětluje přibližně 35,3 % celkové variability.

Tabulka 3: Výsledky analýzy rozptylu

Země	p hodnota (Významnost F)	Závěr
Česká republika	0,001	H ₀ se zamítá
Slovensko	0,013	H ₀ se zamítá
Polsko	0,020	H ₀ se zamítá
Maďarsko	0,004	H ₀ se zamítá

Zdroj: Vlastní zpracování

V další části byla provedena analýza rozptylu „ANOVA“. Ta slouží ke kontrole statistické významnosti analýzy. Z výsledků zaznamenaných v Tabulce 3 je viditelné, že výsledná p hodnota je v případě všech sledovaných zemí menší než zvolená hladina významnosti 0,05, což svědčí o vysoké statistické průkaznosti modelu. Model vysvětlí významně větší část rozptylu závisle proměnné, než vysvětlí chyba. Daný regresní model je tedy vhodný a lze jej aplikovat.

Tabulka 4: Odhad koeficientů výběrové regresní funkce

Země	b0	b1	P hodnota (b1)
Česká republika	0,615	-0,690	0,001
Slovensko	1,086	-0,609	0,013
Polsko	1,393	-0,870	0,020
Maďarsko	0,428	-0,605	0,004

Zdroj: Vlastní zpracování

Výsledné koeficienty b0 a b1 jsou zaznamenány v Tabulce 4. Na základě výsledné p hodnoty vychází koeficienty b1 v případě všech zemí jako statisticky významné.

Koeficient **b0** predikuje hodnotu závisle proměnné, pokud je hodnota nezávisle proměnné rovna 0.

Koeficient b1 vyjadřuje, kolikrát se zvětší hodnota závisle proměnné, když se hodnota nezávisle proměnné zvětší o 1 jednotku. Pokud se tedy meziroční růst reálného HDP zvýší o 1 procentní bod, meziroční rozdíly míry nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let se sníží v případě České republiky o zhruba 0,690 procentních bodů. Jinými slovy, koeficient b1 v tomto případě představuje průměrný pokles meziročních rozdílů míry nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let.

Na základě výsledků provedené regresní analýzy tedy na 95% intervalu spolehlivosti zamítáme nulovou hypotézu o neexistenci vztahu mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let a ekonomickou výkonností země, a přijímáme hypotézu alternativní. Míra nezaměstnanosti mladých osob je dle výsledků analýzy ovlivněna ekonomickou výkonností země.

Předpoklady regresního modelu byly ověřeny před samotným provedením analýzy. Na základě výsledků Breusch-Paganova testu byla v případě všech čtyř zemí vyloučena heteroskedasticita. Dále byla na základě Shapirova-Wilkova testu ověřena normalita reziduí. Na základě výsledků Durbin-Watsonova testu nebyla v případě České republiky a Maďarska potvrzena přítomnost autokorelace reziduí. V případě Slovenska a Polska však test odhalil pozitivní autokorelaci. Příčinou bude pravděpodobně fakt, že pro analýzu byla použita data v časových řadách. Pro správnou vypovídací schopnost modelu by tento problém mohl být řešen použitím vhodnějšího trendu.

4.5.2 Nezaměstnanost mladých osob a minimální mzda

Nyní bude zkoumán vztah mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let a minimální mzdou. Bude testována druhá vyslovená hypotéza, tedy že **„Míra nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let je ovlivňována výší minimální mzdy.“**

Pro účely analýzy byla i v tomto případě zvolena regresní analýza. Vysvětlovanou proměnnou v této analýze představuje míra nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let. Vysvětlující proměnnou představuje podíl minimální mzdy na mzdovém mediánu.

Analýza byla provedena na základě dat z let 2005 až 2020 získaných z databází Eurostat a OECD.

Formulace hypotéz:

H0: Mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let a výší minimální mzdy neexistuje závislost.

H1: Mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let a výší minimální mzdy existuje závislost.

Hladina významnosti byla zvolena 0,05 (5 %). Regresní analýza byla provedena ve statistickém softwaru SPSS Statistics 28. Výsledky regresní analýzy pro jednotlivé země jsou zobrazeny v následujících tabulkách.

Tabulka 5: Výsledky regresní analýzy

Země	Koeficient korelace	Koeficient determinace
Česká republika	0,641	0,410
Slovensko	0,515	0,265
Polsko	0,619	0,383
Maďarsko	0,000	0,000

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 5 zachycuje vypočtené statistiky vypovídající o shodě regresního modelu s empirickými daty.

Korelační koeficienty dosahují v případě České republiky, Slovenska a Polska kladných hodnot. U všech těchto tří sledovaných zemí je tedy viditelná středně silná lineární závislost mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob a minimální mzdou. Nejvyšší korelační koeficient pak vychází v případě České republiky. V případě Maďarska však korelační koeficient dosahuje téměř nulové hodnoty, což značí, že v případě Maďarska není viditelný žádný významný vztah mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob a minimální mzdou.

Koeficient determinace, který značí, do jaké míry vysvětluje nezávisle proměnná změnu závisle proměnné, vychází nejlépe opět v případě České republiky. V tomto případě vysvětluje použitý regresní model přibližně 41 % celkové variability. Míra nezaměstnanosti mladých osob je tedy z 41 % vyjádřena výší minimální mzdy. V případě Maďarska však koeficient determinace vychází nulový. V tomto případě je tedy model zcela neúčinný, neboť míra nezaměstnanosti mladých osob není vyjádřena výší minimální mzdy.

Tabulka 6: Výsledky analýzy rozptylu

Země	p hodnota (Významnost F)	Závěr
Česká republika	0,008	H ₀ se zamítá
Slovensko	0,041	H ₀ se zamítá
Polsko	0,011	H ₀ se zamítá
Maďarsko	0,999	H ₀ se nezamítá

Zdroj: Vlastní zpracování

V další části byla provedena analýza rozptylu „ANOVA“, která slouží ke kontrole statistické významnosti analýzy. Z výsledků zaznamenaných v Tabulce 6 je viditelné, že výsledné p hodnoty jsou menší než zvolená hladina významnosti 0,05 pouze v případě České republiky, Slovenska a Polska, což svědčí o vysoké statistické průkaznosti modelu. V případě těchto tří sledovaných zemí model vysvětlí významně větší část rozptylu závisle proměnné, než vysvětlí chyba. Model je tedy v případě těchto tří zemí vhodný a lze jej aplikovat.

V případě Maďarska je výsledná p hodnota vyšší než zvolená hladina významnosti 0,05, což opět potvrzuje, že tento model není pro případ Maďarska vhodný.

Tabulka 7: Odhad koeficientů výběrové regresní funkce

Země	b0	b1	P hodnota (b1)
Česká republika	66,859	-1,346	0,008
Slovensko	90,996	-1,418	0,041
Polsko	66,789	-0,950	0,011
Maďarsko	19,048	0,001	0,999

Zdroj: Vlastní zpracování

Výsledné koeficienty b0 a b1 jsou zaznamenány v Tabulce 7. Na základě výsledné p hodnoty vychází všechny koeficienty b1, kromě koeficientu b1 pro případ Maďarska, jako statisticky významné.

Pokud se tedy například v České republice zvýší podíl minimální mzdy na mzdovém mediánu o 1 procentní bod, sníží se míra nezaměstnanosti mladých osob o 1,346 procentních bodů. Koeficient b1 tedy v tomto případě představuje průměrný pokles míry nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let.

Na základě výsledků provedené regresní analýzy tedy v případě České republiky, Polska a Slovenska na 95% intervalu spolehlivosti zamítáme nulovou hypotézu o neexistenci vztahu mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let a výší minimální mzdy, a přijímáme hypotézu alternativní.

V případě Maďarska nebyla nulová hypotéza o neexistenci závislosti míry nezaměstnanosti mladých osob na výši minimální mzdy na 95% intervalu spolehlivosti zamítnuta.

Předpoklady regresního modelu byly ověřeny obdobně jako v případě předchozího modelu. U všech čtyř sledovaných zemí byla vyloučena heteroskedasticita. Dále byla ověřena normalita reziduí. Na základě výsledků Durbin-Watsonova testu byla v případě všech čtyř zemí odhalena pozitivní autokorelace. Obdobně jako u předchozího modelu je pravděpodobnou příčinou závislost jednotlivých dat v časových řadách. Řešením by mohlo být použití vhodnějšího trendu či použití zpožděných proměnných.

5 Shrnutí výsledků

Cílem diplomové práce byla analýza nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let ve vybraných státech Evropské unie. K samotné analýze byly zvoleny státy Visegrádské čtyřky, tedy Česká republika, Slovensko, Polsko a Maďarsko. K dosažení stanoveného cíle dopomohly odpovědi na stanovené výzkumné otázky:

Výzkumná otázka č.1: **Reaguje míra nezaměstnanosti mladých osob na ekonomické výkyvy citlivěji než celková míra nezaměstnanosti?**

Výzkumná otázka č.2: **Je míra nezaměstnanosti mladých osob ovlivněna pohlavím nezaměstnaných?**

Výzkumná otázka č.3: **Ovlivňuje míru nezaměstnanosti mladých osob úroveň jejich dosaženého vzdělání?**

Nejnižší míru nezaměstnanosti mladých osob vykazuje téměř od počátku sledovaného období Česká republika. Od roku 2007 se po zbytek sledovaného období nachází pod průměrem Evropské unie. Nejvyšší úrovně za celé sledované období dosáhla v roce 2012 v důsledku vyvrcholení ekonomické krize, kdy vzrostla o téměř 10 p. b. na úroveň 19,5 %. Dopady ekonomické krize se Česká republika snažila zmírnit nejrůznějšími opatřeními v podobě snížení sazeb pojistného a nemocenského pojištění či navýšením investic do objemu platů státních zaměstnanců. V roce 2013, po odeznění dopadů krize, došlo k opětovnému oživení ekonomiky, což se příznivě projevilo také na trhu práce. Kromě pozitivního ekonomického vývoje lze nízkou míru nezaměstnanosti mladých osob vysvětlit také rekordně nízkou celkovou mírou nezaměstnanosti. Ze všech čtyř sledovaných zemí dosahuje Česká republika také nejnižší dlouhodobé míry nezaměstnanosti. Ta se však i přes své relativně nízké hodnoty, které se nachází dlouhodobě pod průměrem Evropské unie, jeví pro mladé lidi problematicky, neboť může způsobit negativní důsledky na jejich budoucí uplatnění.

Naopak nejvyšší míry nezaměstnanosti mladých osob dosahuje téměř po celé sledované období Slovensko. Přestože se po vstupu Slovenska do Evropské unie míra nezaměstnanosti mladých osob snižovala, dopady ekonomické krize se na tamním trhu práce v roce 2009 projevíly nárůstem míry nezaměstnanosti mladých

o 8,3 p. b. Pomocí příspěvků na vytváření nových pracovních míst, podporu samostatné výdělečné činnosti a také na dojíždění za prací napomohly v roce 2010 k mírnému poklesu míry nezaměstnanosti mladých osob. Tato opatření však byla vytvořena s platností jednoho roku, tedy pouze do konce roku 2010. V následujících dvou letech tak míra nezaměstnanosti mladých osob opět mírně vzrostla. Díky opětovnému oživení ekonomiky, legislativním regulacím a také díky tvorbě nových pracovních míst se v následujících letech situace na trhu práce opět začala vyvíjet příznivě. Velký problém zde však představuje také dlouhodobá nezaměstnanost mladých osob, která po celé sledované období dosahuje nejvyšších hodnot ze všech čtyř sledovaných zemí.

Na počátku sledovaného období trápila nejvyšší míra nezaměstnanosti mladých osob Polsko. Po vstupu do Evropské unie se však situace na polském trhu práce rapidně změnila. Polsko dokázalo ze vstupu do Evropské unie profitovat nejvíce ze všech zemí Visegrádské čtyřky. Ekonomice se od roku 2005 začalo dařit a jak celková míra nezaměstnanosti, tak míra nezaměstnanosti mladých osob začala rapidně klesat. Již v roce 2008 se dostala pod úroveň Slovenska i Maďarska. Přestože bylo Polsko v roce 2008 rovněž postiženo ekonomickou krizí, jako jediné ze sledovaných zemí a také jediné ze zemí Evropské unie se nedostalo důsledkem krize do recese. Polsko jakožto menší uzavřená ekonomika s vlastní měnovou politikou bylo na důsledky krize nejméně citlivé. Míra nezaměstnanosti mladých však přesto rostla až do roku 2013. Díky tvorbě nových pracovních míst a profesí z fondů Evropské unie a také nové politice a právním předpisům Evropské unie pro přijímání nových zaměstnanců se od roku 2014 podařilo míru nezaměstnanosti mladých osob snížit. Poté postupně klesala až do roku 2019, kdy se během sledovaného období dostala na minimální úroveň 9,9 %. Koronavirová krize však v roce 2020 způsobila opětovný mírný nárůst. Dlouhodobá míra nezaměstnanosti mladých osob se v Polsku během posledních tří let velmi přibližovala míře nezaměstnanosti mladých osob v České republice. Na počátku sledovaného období však dosahovala až úrovně 16,5 %.

Maďarsko jako jediné ze zemí Visegrádské čtyřky nedokázalo využít přínosů ze vstupu do Evropské unie. Tempo růstu tamní ekonomiky se od roku 2005 postupně

snižovalo, což se projevilo také na trhu práce. Zatímco český, slovenský a polský pracovní trh zaznamenával značný pokles celkové míry nezaměstnanosti i míry nezaměstnanosti mladých osob, míra nezaměstnanosti mladých osob v Maďarsku se po celou dobu pohybovala okolo úrovně 19 %. Dopady ekonomické a následné dluhové krize, kdy maďarské ekonomice hrozil státní bankrot, se pak v letech 2008 až 2012 projevily nárůstem míry nezaměstnanosti mladých osob o téměř 10 p. b. Míru nezaměstnanosti mladých osob se podařilo snížit až v roce 2014, čemuž napomohlo snížení daní z příjmu fyzických osob s cílem udržet pracovní místa. Maďarsko se až do roku 2014 potýkalo s vysokou dlouhodobou mírou nezaměstnanosti, která v roce 2010 atakovala úroveň 10 %. V následujících letech se však svými hodnotami velmi přiblížila dlouhodobé míře nezaměstnanosti mladých osob v České republice.

Výzkumná otázka č.1

Na základě provedené analýzy bylo zjištěno, že míra nezaměstnanosti mladých osob dosahuje dlouhodobě ve všech sledovaných zemích výrazně vyšších hodnot než celková míra nezaměstnanosti. Do počátku ekonomické krize v roce 2008 se rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob a celkovou mírou nezaměstnanosti snižoval. Právě mladí lidé byli však důsledky ekonomické krize zasaženi více než jiné věkové kategorie nezaměstnaných. Kvůli nedostatku praktických zkušeností, absenci pracovních návyků či nedostatečnou kvalifikací patří na trhu práce k rizikovým skupinám. V době recese jsou navíc mladí lidé často propouštěni jako první. Rozdíly mezi celkovou mírou nezaměstnanosti a mírou nezaměstnanosti mladých osob se tak po roce 2008 začaly opět zvětšovat. K poklesu celkové míry nezaměstnanosti a míry nezaměstnanosti mladých osob došlo až po roce 2013, kdy došlo k opětovnému oživení ekonomiky. Míra nezaměstnanosti mladých osob klesala rychleji než celková míra nezaměstnanosti a rozdíly mezi úrovněmi těchto měr se opět začaly zmenšovat. V roce 2019 však všechny sledované ekonomiky, obdobně jako většinu zemí Evropské unie, zasáhla pandemie koronaviru, která se u všech sledovaných ekonomik projevila opětovným nárůstem jak celkové míry nezaměstnanosti, tak míry nezaměstnanosti mladých osob. Mladí lidé však byli pandemií zasaženi více než ostatní věkové kategorie nezaměstnaných. Na základě

analýzy je tedy zřejmé, že míra nezaměstnanosti mladých osob reaguje na ekonomické výkyvy citlivěji než celková míra nezaměstnanosti.

Výzkumná otázka č.2

Na základě analýzy bylo dále prokázáno, že v případě Slovenska a Maďarska nemá pohlaví na míru nezaměstnanosti mladých osob prokazatelný vliv. V průběhu sledovaných let nevykazoval ani jeden z pracovních trhů těchto dvou zemí prokazatelně vyšší míru nezaměstnanosti u mladých žen či mužů. Naproti tomu v Polsku bylo jednoznačně prokázáno, že mladé ženy dosahují dlouhodobě vyšší nezaměstnanosti než muži. V důsledku ekonomické krize se rozdíly mezi mírou nezaměstnanosti mladých žen a mužů ještě více prohloubily. Ekonomická krize tedy více postihla právě mladé ženy. Od roku 2015 jsou však rozdíly mezi mírou nezaměstnanosti mladých žen a mužů minimální. Obdobná situace je viditelná také v České republice. Také zde dosahuje míra nezaměstnanosti mladých žen dlouhodobě vyšších hodnot než míra nezaměstnanosti mladých mužů. Do roku 2013 byly však rozdíly minimální.

Výzkumná otázka č.3

V případě všech sledovaných zemí bylo dále zjištěno, že na trhu práce jsou dlouhodobě znevýhodněni mladí lidé se základní úrovní dosaženého vzdělání. Nejvyšších rozdílů mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob s jednotlivými úrovněmi dosaženého vzdělání bylo dosaženo v České republice, Slovensku a Maďarsku. Zatímco se míra nezaměstnanosti mladých osob se střední či vysokou úrovní dosaženého vzdělání od sebe liší jen nepatrně, míra nezaměstnanosti mladých osob se základním vzděláním dosahuje mnohonásobně vyšších hodnot. Tito mladí lidé vstupují na trh práce pouze s průměrnými znalostmi a minimem zkušeností a praktických dovedností, což je činí na trhu práce málo atraktivními. V případě polského pracovního trhu jsou rozdíly mezi mírou nezaměstnanosti mladých osob se základní úrovní dosaženého vzdělání a střední či vysokou úrovní dosaženého vzdělání mnohonásobně menší. Obdobně jako v případě ostatních sledovaných zemí jsou však i zde nejvíce znevýhodněni mladí lidé se základním vzděláním. Dalším zjištěním je také fakt, že na polském a maďarském pracovním trhu dosahují nejnižší míry nezaměstnanosti mladí lidé s vysokou úrovní

dosaženého vzdělání. Naproti tomu na českém a slovenském pracovním trhu byla tato skutečnost potvrzena pouze v období recese. Po odeznění dopadů ekonomické krize dosahovali nižší míry nezaměstnanosti naopak mladí lidé se střední úrovní dosaženého vzdělání.

Cílem diplomové práce byla analýza nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let ve vybraných státech Evropské unie. Tento cíl byl splněn.

V poslední části práce byly prostřednictvím jednoduché lineární regrese ověřeny dvě stanovené hypotézy. První hypotéza testovala závislost míry nezaměstnanosti mladých osob na ekonomické výkonnosti země. Druhá stanovená hypotéza poté testovala závislost míry nezaměstnanosti mladých osob na výši minimální mzdy. Na základě analýzy se ekonomická výkonnost jeví v případě všech sledovaných zemí jako statisticky významná proměnná. Statistická významnost minimální mzdy však byla potvrzena pouze v případě České republiky, Slovenska a Polska.

6 Závěr

Diplomová práce se zabývala analýzou nezaměstnanosti mladých osob ve vybraných státech Evropské unie, konkrétně v zemích Visegrádské čtyřky, tedy České republice, Slovensku, Polsku a Maďarsku. Na základě analýzy bylo zjištěno, že míra nezaměstnanosti mladých osob je ve všech sledovaných zemích ovlivněna ekonomickým vývojem, a na ekonomické výkyvy reaguje citlivěji než celková míra nezaměstnanosti. Tato skutečnost se projevovala především po nástupu ekonomické krize. Přestože důsledky krize poznamenaly všechny věkové kategorie nezaměstnaných, právě mladí lidé jimi byli poznamenáni nejvíce a jejich situace na trhu práce se tak razantně zhoršila. V období následné hospodářské recese se pak rozdíl mezi celkovou mírou nezaměstnanosti a mírou nezaměstnanosti mladých osob začaly ještě více prohlubovat.

Významným determinantem míry nezaměstnanosti mladých osob je ve všech sledovaných zemích také úroveň dosaženého vzdělání. Mladí lidé se základní úrovní vzdělání dosahují mnohonásobně vyšší míry nezaměstnanosti, než mladí lidé se střední či vysokou úrovní dosaženého vzdělání. Na pracovní trh vstupují pouze s průměrnými znalostmi, minimálními zkušenostmi a praktickými dovednostmi, což je činí na trhu práce málo atraktivními. Pro potenciální zaměstnavatele tak představují riziko nejistoty spojené s nízkou produktivitou. Postavení mladých lidí na pracovním trhu by mohlo zlepšit prohloubení vazeb mezi vzdělávacími systémy a pracovními trhy. Získání praktických zkušeností spolu s potřebnou kvalifikací by mladým lidem umožnilo snazší přechod do pracovního života.

Dále bylo zjištěno, že v České republice a Polsku postihuje vyšší nezaměstnanost typicky mladé ženy. Naopak v ostatních sledovaných zemích nemá pohlaví na míru nezaměstnanosti mladých osob prokazatelný vliv.

Výsledky regresní analýzy, jež ověřovala závislost míry nezaměstnanosti mladých osob na ekonomické výkonnosti země a výši minimální mzdy prokázaly, že ekonomická výkonnost země se v případě všech sledovaných zemí jeví jako statisticky významná proměnná ovlivňující míru nezaměstnanosti mladých osob. Minimální mzda se jeví jako statisticky významná proměnná pouze v případě České

republiky, Slovenska a Polska. V případě Maďarska nemá výše minimální mzdy na míru nezaměstnanosti mladých osob statisticky významný vliv.

Pro většinu států Evropské unie představuje nezaměstnanost mladých osob stále velmi závažný problém. Ve snaze zlepšit postavení mladých lidí na trhu práce vytváří Evropská unie různé podpůrné programy, jako například Iniciativu na podporu zaměstnanosti mladých, Záruku pro mladé, Učňovské praxe či Mládež v pohybu. Přestože se míra nezaměstnanosti mladých osob v posledních letech ve všech sledovaných zemích postupně snižovala, pandemie koronaviru a s ní související zpomalení ekonomiky měly na postavení mladých osob na trhu práce nepříznivý vliv. V důsledku protiepidemických opatření se mnoho firem dostalo do existenčních problémů, což mělo za následek propouštění. Právě mladí lidé jsou však mnohdy propouštěni jako první a jejich míra nezaměstnanosti tak roste.

Válečná situace na Ukrajině vnáší na pracovní trhy zemí Visegrádské čtyřky vysokou míru nejistoty. Vysoká míra inflace a očekávané zpomalení růstu HDP navíc vzbuzují obavy z hospodářské recese. Ta se v minulosti projevila značným nárůstem nezaměstnanosti, a to především u mladých lidí. Další nepříznivé dopady lze očekávat také v podobě poklesu reálných mezd. Zvýšení míry nezaměstnanosti může způsobit také příliv nové „levnější“ pracovní síly. Pro Českou republiku, která se dlouhodobě potýká s nedostatkem pracovních sil, jež brání růstu ekonomiky a využití jejího plného potenciálu, by se však příliv pracovní síly ze zahraničí mohl jevit vcelku příznivě. Naopak na Slovensku, které se dlouhodobě potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti, by mohl mít příliv nové pracovní síly spíše negativní dopad.

7 Seznam literatury

- [1] ALEANDRI, Gabriella. a Luca REFRIGERI. *Lifelong Learning, Training and Education in Globalized Economic Systems: Analysis and Perspectives*. Procedia - Social and Behavioral Sciences [online]. 2013, 93, 1242-1248 [cit. 2022-04-28]. ISSN 18770428. Dostupné z: doi:10.1016/j.sbspro.2013.10.022
- [2] BROŽOVÁ, Dagmar. *Kapitoly z ekonomie trhů práce*. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1880-0.
- [3] BROŽOVÁ, Dagmar. *Kapitoly z moderní ekonomie trhů práce*. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN isbn978-80-7400-719-4.
- [4] BusinessInfo.cz [online]. *Polsko*. [cit. 18-02-2022]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/polsko-souhrnna-teritorialni-informace/2/>
- [5] BusinessInfo.cz [online]. *Slovensko*. [cit. 18-02-2022]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/slovensko-souhrnna-teritorialni-informace/2/#:~:text=Slovensk%C3%A1%20ekonomika%20zaznamenala%20v%20pandemick%C3%A9m,b%C4%9B%C5%BE%3%BDch%20cen%C3%A1ch%2091%2C1%20mld.>
- [6] DIAMOND, Peter. *Cyclical Unemployment, Structural Unemployment*. IMF Economic Review [online]. 2013, 61(3), 410-455 [cit. 2022-02-07]. ISSN 2041-4161. Dostupné z: doi:10.1057/imfer.2013.13
- [7] DIETRICH, Hans a Joachim MÖLLER. *Youth unemployment in Europe – business cycle and institutional effects*. International Economics and Economic Policy [online]. 2016, 13(1), 5-25 [cit. 2022-02-07]. ISSN 1612-4804. Dostupné z: doi:10.1007/s10368-015-0331-1
- [8] EGAP [online]. *Maďarsko*. [cit. 18-02-2022]. Dostupné z: <https://www.egap.cz/cs/zeme/hu>
- [9] EICHHORST, Werner, Hinte HOLGER, Rinne ULF. *Youth Unemployment in Europe: What to Do about It?* Institute for the Study of Labour. IZA Policy

- Paper [online]. 2013, IZA Policy Paper No. 65. Dostupné z: <https://ftp.iza.org/pp65.pdf>
- [10] European Commission [online]. *Apprenticeships*. [cit. 07-02-2022]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1198&langId=en>
- [11] European Commission [online]. *EU Youth Guarantee: Questions and Answers*. [cit. 07-02-2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_15_4102
- [12] European Commission [online]. *European Alliance for Apprenticeships*. [cit. 07-02-2022]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1147&langId=en>
- [13] European Commission [online]. *Glossary: Employed person – LFS*. [cit. 08-02-2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Employed_person_-_LFS
- [14] European Commission [online]. *The reinforced Youth Guarantee*. [cit. 07-02-2022]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=en>
- [15] European Commission [online]. *Youth Employment Initiative (YEI)*. [cit. 07-02-2022]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1176&langId=en>
- [16] European Commission [online]. *Youth on the move*. [cit. 07-02-2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/youthonthemove/about/index_en.htm
- [17] European Commission [online]. *Zaměstnanost mladých lidí*. [cit. 07-02-2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_youth_employment_cs.pdf
- [18] Eurostat [online]. *Unemployment by sex and age – annual data*. [cit. 16-04-2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/UNE_RT_A_custom_2519453/default/table?lang=en

- [19] Eurostat [online]. *Unemployment rates by sex, age and educational attainment level (%)*. [cit. 16-04-2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsq_urgaed/default/table?lang=en
- [20] Eurostat [online]. *Youth long-term unemployment rate (12 months or longer) by sex and age*. [cit. 16-04-2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_empl_120/default/table?lang=en
- [21] Eurostat [online]. *Youth unemployment by sex, age and educational attainment level*. [cit. 16-04-2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_empl_090/default/table?lang=en
- [22] Eurydice [online]. *Česká republika: Politická a ekonomická situace*. [cit. 18-02-2022]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/political-and-economic-situation-21_cs
- [23] Grafton SK [online]. *Pracovní trh 10 rokov po vstupe do Európskej únie*. [cit. 26-02-2022]. Dostupné z: <https://www.grafton.sk/sk/onas/medialna-zona/viac/archiv-2014/pracovny-trh-10-rokov-po-vstupe-do-europskej-unie>
- [24] GRIFFITH Waston, PAULL Kathryn a SMITH Rebecca. *The Correlation Between Minimum Wage and Youth Unemployment: A Cross Country Analysis*. Georgia Tech Libraty [online]. 2015. [cit. 26-02-2022]. Dostupné z: <https://smartech.gatech.edu/handle/1853/54218>
- [25] HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a ekonomika*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. ISBN 978-80-7435-013-9.
- [26] HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-006-5.
- [27] CHAMOUTOVÁ, Daniela. *Nezaměstnanost absolventů škol*. Metodický portál: Články [online]. 2010, [cit. 2022-02-08]. Dostupný z WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/10013/NEZAMESTNANOST-ABSOLVENTU-SKOL.html>>. ISSN 1802-4785.

- [28] International Labour Organization [online]. *Indicator description: Share of youth not in employment, education or training (youth NEET rate)*. [cit. 16-04-2022]. Dostupné z: <https://ilostat.ilo.org/resources/concepts-and-definitions/description-youth-neet/>
- [29] International Labour Organization [online]. *KILM 10. Youth unemployment*. [cit. 08-02-2022]. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_422439.pdf
- [30] International Monetary Fund [online]. *World Economic Outlook (October 2021)*. [cit. 09-04-2022]. Dostupné z: https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/CZE/POL/HUN/SVK
- [31] JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN 80-707-9635-9.
- [32] JUREČKA, Václav. *Mikroekonomie. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4385-1.
- [33] KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika. 3. vyd.* Ostrava: Institut vzdělávání Sokrates, 2012. ISBN 978-80-86572-76-5.
- [34] KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika. 6., přepr. a aktualiz. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.
- [35] LINDBECK, Assar a Dennis J. SNOWER. *The Insider-Outsider Theory: A Survey*. SSRN Electronic Journal [online]. [cit. 2022-02-07]. ISSN 1556-5068. Dostupné z: doi:10.2139/ssrn.325323
- [36] MACÁKOVÁ, Libuše. *Mikroekonomie: základní kurz. 10. vyd.* Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-56-0.
- [37] MAGUIRE, Sue, Bart COCKX, Juan J. DOLADO, et al. *Youth unemployment*. Intereconomics [online]. 2013, 48(4), 196-235 [cit. 2022-02-07]. ISSN 0020-5346. Dostupné z: doi:10.1007/s10272-013-0464-9
- [38] Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR [online]. *Změna metodiky ukazatele registrované nezaměstnanosti*. [cit. 08-02-2022]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/upozorneni-na-zmenu-metodiky>

- [39] Ministerstvo vnitra České republiky [online]. *Mezinárodní organizace a VS – Visegrádská čtyřka*. [cit. 19-04-2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/mezinarodni-organizace-a-vs-visegradska-ctyrka.aspx>
- [40] MURA, Ladislav, Tibor ZSIGMOND, Adam KOVÁCS a Éva BALOGHOVÁ. *Unemployment and GDP relationship analysis in the Visegrad Four countries*. On-line Journal Modelling the New Europe [online]. 2020, (34), 118-134 [cit. 2022-04-08]. ISSN 22470514. Dostupné z: doi:10.24193/OJMNE.2020.34.06
- [41] NOVÝ, Ivan a Alois SURYNEK. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. 2., přepracované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2006. Manažer. ISBN 80-247-1705-0.
- [42] OECD Statistics [online]. *Minimum relative to average wages of full-time workers*. [cit. 16-04-2022]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=MIN2AVE#>
- [43] OECD Statistics [online]. *The OECD Glossary of Statistical Terms*. [cit. 16-04-2022]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=2791>
- [44] PALÍŠKOVÁ, Marcela. *Trh práce v Evropské unii: historický vývoj, aktuální trendy a perspektivy*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-270-0.
- [45] PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2007. ISBN 978-80-86730-21-9.
- [46] PÍCL, Michal a kol. *Vliv minimální mzdy na nezaměstnanost v ČR*. Acta oeconomica Pragensia: Vědecký sborník Vysoké školy ekonomické v Praze. Praha: Vysoká škola ekonomická. 2014. ISSN 0572-3043.
- [47] POTUŽÁKOVÁ, Zuzana. *Visegrad Four Labour Markets and the Economic Crisis*. Acta Oeconomica Pragensia [online]. 2012, 20(1), 13-24 [cit. 2022-04-25]. ISSN 05723043. Dostupné z: doi:10.18267/j.aop.355

- [48] QUINTINI, Glenda. *Right for the Job: Over-Qualified or Under-Skilled?* OECD Social, Employment and Migration Working Papers. [online]. 2011, No. 120, Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/5kg59fcz3tkd-en>
- [49] SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. *Ekonomie: 19. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2013. ISBN 978-80-205-0629-0.
- [50] ŠVÁBOVÁ, Lucia, Katarína KRAMÁROVÁ a Marek ĎURICA. *Evaluation of the Effects of the Graduate Practice in Slovakia: Comparison of Results of Counterfactual Methods*. Central European Business Review [online]. 2021, 10(4), 1-31 [cit. 2022-02-07]. ISSN 18054854. Dostupné z: [doi:10.18267/j.cebr.266](https://doi.org/10.18267/j.cebr.266)
- [51] TOMIĆ, Iva. *What drives youth unemployment in Europe? Economic vs non-economic determinants*. International Labour Review [online]. 2018, 157(3), 379-408 [cit. 2022-04-08]. ISSN 0020-7780. Dostupné z: [doi:10.1111/ilr.12113](https://doi.org/10.1111/ilr.12113)
- [52] VÁCLAVÍKOVÁ, Anna, Helena KOLIBOVÁ a Alina KUBICOVÁ. *Problematika trhu práce a politiky zaměstnanosti: [studijní materiály pro kombinované studium Veřejná správa a regionální politika]*. Opava: Optyx, 2009. ISBN 978-80-85819-76-2.
- [53] Vláda ČR [online]. *Strategie Evropa 2020*. [cit. 07-02-2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/strategie-evropa-2020-78695/>
- [54] VOJTĚCH, Jiří, Hana NOVOTNÁ a Kristýna ZAHRADNÍČKOVÁ. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2021*. Národní pedagogický institut České republiky. 2021. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-178&NazevSeo=Nezamestnanost-absolventu-skol-se-strednim-a->
- [55] World Economic Forum [online]. *The Global Competitiveness Report 2019*. [cit. 18-02-2022]. Dostupné z: https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf

8 Seznam grafů

Graf 1: Růst reálného HDP v zemích Visegrádské čtyřky a EU v letech 2005-2021 (v%)	32
Graf 2: Vývoj celkové míry nezaměstnanosti v České republice a EU v letech 2005-2020 (v %).....	34
Graf 3: Vývoj celkové míry nezaměstnanosti na Slovensku a v EU v letech 2005-2020 (v %)	35
Graf 4: Vývoj celkové míry nezaměstnanosti v Polsku a EU v letech 2005-2020 (v%)	37
Graf 5: Vývoj celkové míry nezaměstnanosti v Maďarsku a EU v letech 2005-2020 (v %)	38
Graf 6: Vývoj nezaměstnanosti mladých osob ve věku 15-24 let v zemích Visegrádské čtyřky v letech 2005-2020 (v %)	40
Graf 7: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob (15-24 let) a celkové míry nezaměstnanosti v zemích Visegrádské čtyřky v letech 2005-2020 (v %).....	41
Graf 8: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob (15-24 let) dle pohlaví v zemích Visegrádské čtyřky v letech 2005-2020 (v %)	44
Graf 9: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob (15-24 let) v České republice dle úrovně dosaženého vzdělání v letech 2005-2020 (v %)	47
Graf 10: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob (15-24 let) na Slovensku dle úrovně dosaženého vzdělání v letech 2005-2017 (v %)	48
Graf 11: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob (15-24 let) v Maďarsku dle úrovně dosaženého vzdělání v letech 2005-2015 (v %)	50
Graf 12: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob (15-24 let) v Polsku dle úrovně dosaženého vzdělání v letech 2005-2020 (v %).....	51
Graf 13: Vývoj dlouhodobé míry nezaměstnanosti mladých osob (15-24 let) v zemích Visegrádské čtyřky v letech 2005-2020 (v %).....	52

9 Seznam obrázků

Obrázek 1: Individuální nabídka na trhu práce	4
Obrázek 2: Rovnováha na trhu práce.....	6
Obrázek 3: Struktura obyvatelstva	8

10 Seznam tabulek

Tabulka 1: Míra nezaměstnanosti mladých osob v kategoriích 15-19 let a 20-24 let v zemích Visegrádské čtyřky v letech 2005-2020 (v %)	43
Tabulka 2: Výsledky regresní analýzy	56
Tabulka 3: Výsledky analýzy rozptylu	56
Tabulka 4: Odhad koeficientů výběrové regresní funkce	57
Tabulka 5: Výsledky regresní analýzy	59
Tabulka 6: Výsledky analýzy rozptylu	59
Tabulka 7: Odhad koeficientů výběrové regresní funkce	60

Zadání diplomové práce

Autor:	Bc. Tereza Holubová
Studium:	I2000696
Studijní program:	N0688A140001 Informační management
Studijní obor:	Informační management
Název diplomové práce:	Nezaměstnanost mladých osob ve vybraných státech Evropské Unie
Název diplomové práce AJ:	Youth unemployment in selected countries of the European Union

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cíl práce: Analýza nezaměstnanosti mladých osob ve věku od 15 do 24 let ve vybraných státech Evropské unie.

Osnova:

1) Úvod 2) Teoretická východiska 3) Cíl a metodika 4) Analýza nezaměstnanosti mladých osob 5) Shrnutí výsledků 6) Závěr

BROŽOVÁ, Dagmar. Kapitoly z ekonomie trhů práce. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1880-0. JUREČKA, Václav. Mikroekonomie. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4385-1. PAVELKA, Tomáš. Makroekonomie: základní kurz. 2., aktualiz. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2007. ISBN 978-80-86730-21-9. KREBS, Vojtěch a kol. Sociální politika. 6., přepr. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.

Garantující pracoviště: Katedra ekonomie,
Fakulta informatiky a managementu

Vedoucí práce: Ing. Martina Hedvičáková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 7.7.2021